

RAMON ORDEIG
PERE TIÓ
IMMA OLLICH
MIQUEL MIRAMBELL
MARC SUREDA

EDUARD JUNYENT I SUBIRÀ
(VIC, 1901-1978)

TEMPLE ROMÀ • VIC
PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCS

EDUARD JUNYENT I SUBIRÀ

ASSAIG BIOGRÀFIC

RAMON ORDEIG I MATA

Els principals trets de la biografia d'Eduard Junyent i Subirà han estat tractats a bastament. Qualsevol que els vulgui conèixer pot consultar el número extraordinari de la revista *Ausa* que el Patronat d'Estudis Osonencs li dedicà l'any 1979 arran de la seva mort.¹ Amics d'ell des de l'adolescència, com els germans Anton Gudiol i Josep Gudiol, hi abocaren els seus records. De síntesis biogràfiques, se'n poden trobar al volum 8 de la *Gran Enciclopèdia Catalana* (1975), al llibre *Vigatans il·lustres* (1983), al volum II del *Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya* (2000) o a la *Revista Vic* (2001).

L'any 2001, amb motiu del centenari del seu naixement, el Patronat li dedicà la festa anual i en l'acte acadèmic celebrat en el Temple Romà es presentà al públic el llibre titulat *Estudis d'història i art (segles IX-XX)*, format per un recull de quaranta articles que el Dr. Junyent havia publicat en diverses revistes, precedits d'un pròleg amb les principals dades biogràfiques i bibliogràfiques de l'autor. En el mateix acte es donà una conferència sobre «Eduard Junyent: infància i joventut», centrada en els anys 1901-1930, a càrrec de l'autor d'aquest assaig biogràfic.² Al cap de disset anys, el 2018, amb motiu del quarantè aniversari de la seva mort, el mateix autor pronuncià en el Museu Episcopal de Vic una conferència titulada «Eduard Junyent: la persona i la seva obra», dedicada especialment als anys 1931-1978. Els textos de l'una i l'altra, refosos amb algunes modificacions, constitueixen el present assaig biogràfic.

De l'any 1901 al 1926

[18 setembre] 1901. Vaig veure la primera llum d'aquesta vall de llàgrimes jo, Eduard Junyent i Subirà.

Aquesta frase consta autògrafa en un petit dietari perpetu de butxaca, de tapes vermelles, en què el Dr. Junyent apuntà els esdeveniments principals dels seus primers quaranta anys de vida. L'interrompé l'any 1941 i, pel que es

1. *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 365-460.

2. *Ausa* [Vic], vol. XIX, núm. 147 (2001), p. 463-487.

L'infant Eduard, abans de complir el primer any de vida, l'agost de 1902.

dedueix, l'havia començat l'any 1924, bé que hi apuntà també els principals fets de la seva infància.

Veié «la primera llum d'aquesta vall de llàgrimes» a dos quarts de nou del matí del dia 18 de setembre de 1901 en el tercer pis, primera porta, de Can Junyent, número 26 del Mercadal o plaça Major. Era fill primogènit dels esposos Antoni Junyent i Noguera, propietari de Vic, i Vicenta Subirà i Costa, de Matala. Ell, vidu de la primera muller, tenia llavors ja 54 anys i ella, vídua també, 36. S'havien casat el 17 de setembre de 1900 a la Catedral.³

El nounat fou batejat a l'església parroquial del Carme dos dies després del seu naixement, el 20 de setembre, pel seu oncle Mn. Paulí Subirà, el qual era llavors vicari de la parròquia. Segons la partida de baptisme, li foren imposats els noms d'Eduard, Antoni i Francesc i fou apadrinat per Eduard Subirà, de Vic, i Margarida Junyent, de Ripoll.

El matrimoni Junyent-Subirà tingué, a més del primogènit Eduard, cinc fills més: Paulí, Concepció, Joaquim, Pilar i Ramon. Seguint el dietari per ordre cronològic, hi trobem escrit:

[21 gener] 1908. Moria el meu germà Ramon, de pocs mesos d'edat, anant a fer chor amb les jerarquies angèliques.

3. *La Plana de Vich* [Vic], núm. 66 (3 octubre 1900), p. 3.

El noi Eduard Junyent (a primera fila, el primer de l'esquerra), amb els seus germans i els seus companys del col·legi Sant Miquel dels Sants, vers l'any 1912.

Arribà l'any 1910, tan important per a la ciutat per les grans festes del centenari del naixement de Balmes, començades el 8 de setembre d'aquell any. Els vigatans, petits i grans, seguiren els actes populars programats amb aquell motiu, un dels quals consistí en una festa folklòrica —reproducció d'un casori de pagès a les primeries del segle XIX— organitzada precisament per Eduard Subirà i Costa, oncle del petit Eduard Junyent.⁴

L'any 1910 també fou important en la vida íntima del nen Eduard. Llegim en el dietari:

[16 desembre] 1910. Vaig fer la primera comunió en l'església de S. Felip de Vich.

Havia complert ja els 9 anys d'edat. La figura preeminent de l'Oratori de Sant Felip vigatà era ja, aleshores, el pare Salvi Huix, futur bisbe d'Eivissa i de Lleida.

4. L. B. NADAL, *Crònica de les Festes del Centenari d'en Balmes*, Vic, 1911; M. S. SALARICH, *Història del Círcol Literari de Vich*, Vic, 1962, p. 243.

El repàs del dietari ens proporciona una trista notícia de la infància de l'Eduard. Hi llegim:

[22 novembre] 1911. Confortat amb els sagraments i auxilis espirituals, passà a millor vida el meu pare Antoni en la ciutat de Vich, als 64 anys d'edat.

En donar compte de la defunció, la *Gazeta Montanyesa* parlava d'Antoni Junyent com a «un home estimat de tots quants el tractavan y coneixian».

Quan morí el seu pare, l'Eduard, que tot just havia complert els 10 anys, estudiava encara al Col·legi de Sant Miquel dels Sants, instal·lat des del 1905 en l'antic convent dels carmelites descalços, al carrer de Manlleu. Segons que deixà escrit Anton Gudiol, que en fou company d'aula durant el curs 1910-1911,

l'Eduard Junyent pertanyia a la secció que el curs següent havia de passar a la tercera classe o superior d'aquell col·legi, i els seus condeixebles el teníem pel més «savi». Indiscutiblement que era el més aplicat.⁵

En aquesta època decidí d'iniciar la carrera eclesiàstica. Alguna vegada, de gran, havia fet referència a la influència del bisbe Josep Torras i Bages en la seva decisió d'entrar al Seminari.

El 16 de setembre de 1912 començà el primer curs de gramàtica al vell casal del Seminari, al carrer de Sant Hipòlit. Aquell curs hi havia matriculats 239 seminaristes, 46 dels quals en el primer curs, anomenat de Rudiments. D'aquells 46 seminaristes, 38 residien al Col·legi de Sant Josep i els altres 8 en domicilis particulars. L'Eduard Junyent, per ser de Vic, continuà residint a casa seva, en contacte amb els seus amics i amb la ciutat. L'ambient estudiantil i el contingut dels ensenyaments al Seminari vigatà a principis del segle xx els descrigué molt bé Antoni Griera, nascut l'any 1887 i estudiant del Seminari de 1898 a 1908 i de 1912 a 1914, en les seves *Memòries*. Hi llegim:

La disciplina del seminari era paternal i severa. Al començar el curs es llegia el reglament, que comportava tres aspectes: indumentària, formació espiritual i vida acadèmica.

La indumentària del seminarista vigatà era típica: barret de copa, pitet, coll i capa, pels estudiants de Teologia; capa i gorra negra, pels filòsofs; americana, pels alumnes d'Humanitats. L'espectacle dels teòlegs que sortien de les aules pel carrer de Sant Just era imponent. Vic era l'estudiantina amb capa i barret. Un jutge de primera instància es ficà pel cap la idea de que els estudiants li negaven la salutació, al baixar pel carrer de Sant Hipòlit. Es queixà al Sr. Bisbe.

5. A. GUDIOL, «La joventut del Dr. Eduard Junyent», *Revista Vic* [Vic], s. n. (1979).

Les barretades solemnes i l'estesa quotidiana de les capes al seu pas l'obligaren a abandonar la ciutat levítica.

La formació espiritual de l'estudiant de Vic era sòlida i disciplinada. L'estudiant que vivia a la ciutat era sagristà d'una parròquia o d'un convent. O anava a missa de les sis a la Pietat, o a la de set als Caputxins. [...] Demés, un jesuïta de fama, o un P. del Cor de Maria, ens donava uns exercicis espirituals, on es treien els pecats al sol de l'estudiantina bulliciosa.

La vida acadèmica era la d'un gran centre docent. El Trivium i el Quadri-vium que Sant Isidor ja coneixia en les seves etimologies, tenien l'equivalent en les Humanitats i Filosofia del seminari de Vic. La gramàtica llatina continuava la tradició de Nebrija. S'aprenia a traduir el llatí amb el *Selecta*, format per trossos de l'Antic i del Nou Testament. La Retòrica s'estudiava amb el P. Colònia; la Filosofia, que era escolàstica, amb Zigliara; i la Suma de Sant Tomàs era el llibre de text de la Facultat de Teologia. [...].

La Biblioteca episcopal i el Museu eren dos indrets on, després de les aules del matí, els estudiants llegíem tractats de Filosofia, d'Història i de Teologia. Mn. Josep Gudiol ens deixava copiar inventaris de la Cúria Fumada i llegir algun incunable de la col·lecció que tenia custodiats a les vitrines del Museu i en la seva gàbia de vigilant de la Biblioteca.⁶

De 1915 a 1917 el seminarista Eduard Junyent cursà els dos anys de retòrica i poètica. N'eren catedràtics el Dr. Josep Fonts, poeta i llatí, i el Dr. Felip Pitxot, escriptor prolífic, els quals feren néixer més d'una vocació literària entre els seus alumnes.⁷ Un d'ells fou Eduard Junyent, atès que començà a escriure versos per aquestes anyades.

Durant el curs 1916-1917 Eduard Junyent feu amistat amb Josep M. Gudiol a les aules de l'Escola Municipal de Dibuix, instal·lada a l'últim pis del vell convent de Sant Josep, destinat a Col·legi de Sant Miquel dels Sants des del 1905, i dirigida per l'escultor Eudald Brunet, on ambdós joves acudien els vespres. Anys més tard, el 1936, en escaure's el centenari de l'escola, Eduard Junyent en publicà una memòria històrica, en la qual deia que els seus alumnes la

recordaran sempre amb gran complaença per haver trobat, en les hores de la inquietud de la joventut, el mestratge d'un home com Eudald Brunet, que sabé desvetllar afeccions i orientar vocacions artístiques.⁸

Josep Gudiol i Ricart, a les seves velleses, recordava la classe diària a l'Escola de Dibuix amb aquests mots:

6. A. GRIERA, *Memòries*, Sant Cugat del Vallès, 1963, p. 19-20 i 23.

7. I. ROVIRÓ, *Diccionari de filòsofs, teòlegs i mestres del Seminari de Vic (1749-1968)*, Vic, 2000, p. 174 i 224.

8. E. JUNYENT, *Estudis d'història i art (segles IX-XX)*, Vic, 2001, p. 479.

Aquella reunió diària de set a nou del vespre a les aules inhòspites modestament instal·lades a les golfes del vell cenobi de Sant Josep, on la discreta llibertat regnant convidava a les confidències, fou per a nosaltres un autèntic alliberament. L'Eduard em parlava de literatura i em llegia els seus primers poemes; jo tractava d'explicar la misteriosa emoció que em produïen les excursions esporàdicament realitzades pel Centre Excursionista.⁹

L'adolescent Josep M. Gudiol convidà el seu amic seminarista a la tertúlia que tenia lloc els matins dels diumenges a la secretaria del Museu Episcopal, a l'entorn de Mn. Josep Gudiol, oncle d'ell. Un dels personatges del cercle de Mn. Gudiol era el Dr. Marià Serra i Esturí, vigatà de naixement, poeta i periodista, canonge, catedràtic de retòrica i de patrologia del Seminari, de caràcter molt dolç, assidu lector de la Biblioteca Episcopal, on acudia a llegir directament les obres dels sants pares en el Migne.¹⁰ Quan morí, anys més tard, Mn. Gudiol escrigué que era «un *gourmet* del llibre»; i el Dr. Junyent, que era un «model de civisme vigatà, entrenador i atiador de les intel·ligències joves a les lluites per la virtut i per les lletres».¹¹ Això últim ho deia per pròpia experiència, car fou una de les persones que l'influí més en la seva joventut.

El museu i la biblioteca es repartien les llargues sales del segon pis dels claustres de la catedral i del Palau Episcopal. El jove Eduard Junyent, doncs, fou introduït en aquell santuari cultural i se'n feu addicte. Conegué Mn. Gudiol en un moment en què la salut d'aquell savi sacerdot començà a decaure, afectat de la malaltia de Parkinson, malgrat tenir només 45 anys. Més tard, en 1948, el Dr. Junyent s'hi referia amb aquests mots:

Tots aquells que havien tractat Mn. Gudiol amb anterioritat a l'any 1917 poden evocar encara la seva figura pletòrica en el vigor i la plenitud de les seves forces físiques, disposat a acabar-ho tot, dotat d'inesgotable capacitat de treball, poc abans que li comencés la immobilització dels seus membres actius. Des d'aquella data comença la lenta pujada al calvari amb una creu pesadíssima que suportà amb resignació cristiana i paciència heroica.¹²

L'octubre de 1917 Junyent començà el primer dels tres cursos de filosofia. El curs anterior s'havien suprimit tant la capa usada pels estudiants de filosofia i teologia com el tarot, usat només pels de teologia. Això motivà que en el programa de la festa major de 1917 es publicuessin uns versos anònims que feien així:

9. J. GUDIOL, «Inicis d'una vocació científica», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 369-379, esp. p. 369.

10. A. GRIERA, *Memòries*, p. 28 i 91; I. ROVIRÓ, *Diccionari de filòsofs*, p. 276-277.

11. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3851 (12 març 1931).

12. E. JUNYENT, *Estudis d'història i art*, p. 519.

L'estudiant Eduard Junyent l'any 1920.

Els barrets dels seminaristes.

S'ha reformat el vestuari / que de temps immemorial / duien els del Seminari.
Un disgust fenomenal / vaig tenir al enterarme / d'un cambi tan radical.
Com els nostres estudiants / no n'hi havia en tot Espanya / que anessin més elegants.
Gech y calsas d'estamenya / un gran sombrero de copa / y una capa madrilenya.
Quins sombreros, com hi ha món, / n'hi havia de totas menas, / molts en forma d'acordeón.
D'amples, estrets, baixos, alts, / fins de forma tant ridícula / que semblavan orinals.
Ara no'n veurem may més / de estudiants ab copalta / lluhint pels nostres carrers!
T'has fos en un santiamen, / oh insigne barret de copa! / *Requiescat in pace. Amen!*

Suprimits, doncs, la capa i el tarot, el «filòsof» Eduard Junyent hagué de vestir de color fosc i cobrir-se amb gorra negra, l'anomenada gorra de cotxer, d'acord amb la normativa vigent. Professors d'ell de filosofia foren, segons consta en el quadre d'assignatures i catedràtics publicat anualment en el butlletí oficial del Bisbat, els eclesiàstics següents, tots ells doctors o llicenciats: Marcel·lí Carreras (història de la filosofia), Francesc Vintó (geometria i trigonometria, física i química), Climent Villegas (metafísica general), Joan Lladó (metafísica especial), Ramon Puig (història natural), Miquel Vilatimó (ètica i dret natural, sociologia) i Miquel Ordeig (agricultura). No consta qui fou el seu

professor de lògica. Entre els autors dels llibres de text més usats cal destacar el cardenal Tommaso Maria Zigliara, representant del neotomisme, que en 1876 havia publicat una *Summa philosophica ad usum scholarum*. Per a l'estudi de la història de la filosofia s'usava la continguda en la *Filosofia elemental* de Jaume Balmes, escrita pel filòsof vigatà l'any 1847. I per al de la història natural, el *Compendio de las lecciones de Historia Natural explicadas en el Seminario de Vich por el Rdo. Tomàs Serra*, publicat a Vic l'any 1895; l'autor era llavors vicerector del Seminari.¹³

Pel seu contacte amb el grup del museu, el jove Eduard s'aficionà de seguida a les antiguitats i, junt amb el seu germà Paulí, els germans Josep i Antoni Gudiol i Ferran Buixó, el 1917 formaren la Colla Gurb, dit després Colla Excursionista Gurb, dedicat a les excursions arqueològiques i a la recollida de fòssils. No oblidà, però, el conreu de la poesia, de manera que escrivia versos per al butlletí mensual, primer constituït per un sol exemplar manuscrit, però després multicopiat en velògraf, que el grup tragué entre 1919 i 1921. Era ell qui multicopiava els exemplars del butlletí i, alhora, alguns opuscles complementaris, un d'ells titulat *Primavera*, compost d'un ramell de poesies seves escrites el 1920. Un altre recull de poesies escrites entre 1916 i 1920 el relligà en un volum manuscrit de 595 pàgines, il·lustrat amb dibuixos propis. En un segon volum manuscrit de 154 pàgines, amb dibuixos d'artistes vigatans, recollí la seva obra poètica de 1920 a 1922. I l'any 1923 confeccionà un altre volum manuscrit de poesies, de 170 pàgines, il·lustrat per ell mateix, titulat *Flama vivent*.

L'ànim a escriure poesia el fet de rebre premis i de veure que li publicaven alguns versos en la premsa local. Ja als seus 18 anys els Lluïsos de Vic li premiaren la poesia titulada «Reina de la Pau» (1919) i als 19 anys la *Gazeta de Vich* li publicà una poesia titulada «Romiatge» (1920).

I només tenia 20 anys quan omplí de versos el gran full de la *Crida Oficial de les Festes de Sant Miquel dels Sants* de l'any 1922, cosa que repetí els anys 1924, 1925 i 1926. Com a anècdota, ressalta que en la crida de 1922, en fer referència a tots els actes programats per a la festa major, es manifestava antitaurí amb aquests breus mots:

Ja no parlo pas dels *Toros*, / car es art d'inciviltat, / l'enemic de la cultura, / del progrés i l'ideal.

Alternava el conreu de la poesia amb la seva afecció a l'arqueologia, lligada amb l'excursionisme. El novembre de 1920, tot just complerts els 19 anys, pronuncià una conferència en el Temple Romà, adreçada als socis del Centre Excursionista i als de la Societat Arqueològica, sobre el tema «Una excursió a l'Es-

13. I. ROVIRÓ, *Diccionari de filòsofs*, p. 277-278.

L'estudiant Eduard Junyent (a primera fila, el primer de la dreta), amb els companys de curs del Seminari, vers l'any 1920.

tany». En la targeta d'invitació s'anunciava que la conferència aniria acompanyada d'«abundància de projeccions», és a dir, de transparències o diapositives.

Pocs dies abans, el 17 d'octubre de 1920, el bisbe Francesc Muñoz havia inaugurat la sala ausetana del Museu Episcopal, en presència del Dr. Pere Bosch i Gimpera, director de la Secció Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Mn. Gudiol, en la memòria que hi llegí, confessà:

Devem bona part de les derrerres trovalles, interessants y insospitades, que omplirien d'entusiasme a D. Joseph Serra y Campdelacreu si visqués, al Centre Excursionista de Vich y a un aplech de jovenets, constituïts baix el nom de Colla Excursionista Gurb y que ara ha vingut a fondres amb aquell Centre, constituïnt la Secció de Exploracions del mateix, a la que devem magnífiques adquisicions.¹⁴

En efecte, l'any 1920 la Colla Gurb, acrescuda amb nous components, s'integrà en el Centre Excursionista de Vic com a Secció d'Exploracions i, com a tal, edità el seu propi butlletí durant tot l'any 1922.

14. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 2240 (19 octubre 1920), p. 5.

El canonge Collell dedicà a la colla el vers següent, conservat autògraf entre els papers del Dr. Junyent:

A la secció d'exploradors / del Centre Excursionista de Vich.

Bona tasca us heu donat / jovenets exploradors / desenterrant los tresors / de remota antiguetat.

Cada llosa que aixequieu, / cada troç d'escudellam, / fragments de ferro o d'aram / que dins les cistes trobeu,

ossos humans barrejats / ab atuells primitius, / son veus dels morts que a n'els vius / revelan los temps passats.

Avant, joves vigatans, / seguuiu remouent la terra, / que es tota aqueixa desferra / l'història dels ausetans.

Jaume Collell, prebere. / 14 Mars de 1921.

Aviat els estudis separaren el grup, ja que alguns d'aquells joves s'hagueren de traslladar a Barcelona per seguir les carreres universitàries escollides. No fou el cas del jove Junyent, el qual, des de l'octubre de 1920, ja era estudiant de teologia en el seminari vigatà.

S'aplicà a l'estudi de les ciències sagrades explicades pels professors que tingué al llarg dels sis cursos de teologia: Jaume Gassó (teologia fonamental), Climent Villegas (història eclesiàstica), Pere Pous (grec, hebreu, sagrada escriptura), Ramon Martí (institucions teològiques), Ramon Puig (institucions teològiques), Isidre Reig (cant gregorià), Tomàs Serra (teologia moral), Miquel Ordeig (dret canònic), Marià Serra (patrologia, oratòria sagrada), Alfons Torrent (pastoral i litúrgia), Salvi Huix (teologia ascètica i mística) i Segimon Cunill (arqueologia eclesiàstica). El llibre de text per a l'estudi de les institucions teològiques era la *Summa Theologica* de sant Tomàs d'Aquino. En totes les assignatures obtingué el grau de *Meritissimus*, llevat de les de cant gregorià i moral, en les quals no aconseguí passar d'un discret *Benemeritus*. A partir del curs 1923-1924, en començar el quart any de teologia, i fins a l'acabament de la carrera hagué de viure intern al Seminari.

Pel que fa al servei militar obligatori, constà oficialment com a soldat del batalló de muntanya Alfons XII, ubicat a la Seu d'Urgell. Però s'estalvià la incorporació al batalló, d'acord amb la llei de reclutament de l'època, pagant 1.000 pessetes en tres terminis, els anys 1922, 1923 i 1924.

Des de l'any 1921 Mn. Gudiol pogué comptar amb un conservador adjunt al Museu Episcopal i alhora director auxiliar a la Biblioteca Episcopal, Mn. Segimon Cunill i Fontfreda, de 34 anys d'edat,¹⁵ de manera que veié encarrilada la seva successió. L'any 1923 fou per a Mn. Gudiol i per als que l'envoltaven

15. I. FONT, «Segimon Cunill i Fontfreda (1886-1930): notícia bio-bibliogràfica», *Ausa* [Vic], vol. XII, núm. 117 (1986), p. 125-130.

un any difícil. La causa fou la polèmica per la seva proposta de suprimir els vestits postissos que cobrien la talla romànica de la Mare de Déu de la Gleva, en ocasió de la seva coronació canònica. Aquella proposta «arqueològica» enfurismà certs sectors intransigents, que aconseguiren el patrocini de la Cúria i del mateix bisbe. S'hi barrejà la política del moment, que enfrontava catalanistes i carlins. Tal com deixà explicat Anton Gudiol en la biografia dedicada a la figura del seu oncle, encara inèdita,¹⁶ el cap de turc fou el conservador del Museu Episcopal, fins al punt que alguns capellanets acabats de sortir del Seminari, per congraciarse amb les autoritats eclesiàstiques, proposaren que se l'enviés a una parròquia ben arraconada. El dissabte 8 de setembre, diada de la festa de la coronació, Mn. Gudiol es trobava a Montserrat amb alguns dels seus familiars. A la Gleva, presidint la festa al costat del bisbe Muñoz, hi havia el capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera. Al cap de cinc dies, el dijous 13 de setembre, aquell general andalús protagonitzava el cop d'estat que el convertí en dictador.

Acabat el curs acadèmic 1923-1924, el 29 de juny de 1924 el seminarista Eduard Junyent rebé els ordes menors de mans del bisbe Muñoz. Paral·lelament a la carrera eclesiàstica, anava cursant el batxillerat civil i el 29 de setembre de 1924 feu l'examen final a l'Institut de Lleida. Pocs dies després, el 9 d'octubre de 1924, segons que apuntà en el seu dietari:

Passà soptadament a millor vida, en el casal de les Ferreres de St. Bartomeu del Grau, el meu oncle Mn. Paulí Subirà, a l'edat de 55 anys.

Aquell seu oncle capellà, que degué influir prou en els inicis de la seva vocació sacerdotal, havia renunciat a la seva rectoria d'Albió l'any 1912 i s'havia retirat al mas Ferreres de Sant Bartomeu del Grau. Segons la necrològica de la *Gazeta de Vich*, era «un sacerdot de molt talent y de caràcter franch».

El 29 de juny de 1925 el seminarista Junyent rebé l'orde del sotsdiaconat de mans del bisbe de Vic, Francesc Muñoz. Aquell any 1925 es commemorava el tercer centenari de la mort de sant Miquel dels Sants. Amb aquest motiu escrigué un poema místic de la vida del sant titulat *El Serafi d'Ausona*,¹⁷ al qual posà música un altre seminarista anomenat Josep Vinyeta. L'Orfeo Vigatà l'estrenà al teatre de la Joventut Catòlica en la segona part del festival artístic que programà per al diumenge 7 de febrer de 1926. El dimarts següent un cronista anònim de la *Gazeta de Vich* explicava amb tot detall el festival als lectors del periòdic i, entre altres coses, deia:

16. A. GUDIOL, *Bio-bibliografia de Mn. Josep Gudiol i Cunill*, vol. I. [Exemplar mecanografiat conservat a la Biblioteca Episcopal de Vic.]

17. E. JUNYENT, *El Serafi d'Ausona*, Vic, 1926.

Naturalment, la 2ª part era l'atractiu major de la festa. [...] L'espectació era grossa; la gentada omplenà absolutament tot el local. Comensem per dir que la espectació no quedà defraudada, ni les esperances decebudes. Tothom restà embadalit de la decoració, de la presentació acurada de l'espectacle; s'hi feya palesa a cada instant la preparació, que es lo que assegura els éxits; el treball amorós, els desigs de fer ressaltar l'obra del poeta y del músich que havian embestit un tema tan simpátich, per be que difícil. Comensa la peça per tres escenes animades: L'ars florit, la Guia, Hont sou, Senyor? Tres composicions en vers que lliscan suaus com reguerons de font cristallina, recitades al interior y representades ayrosament per nenes ben ensenyades.

Acabava la crònica informant que:

La direcció general de la peça era confiada a Mn. Miquel Rovira; acompanyament del piano y armonium pels mestres Mn. Lluís Romeu, En Rafel Subirachs y l'autor de la música del poema, Mn. Joseph Vinyeta. El decorat, exprés d'En Lluçia Costa. No s'hi plangué res, especialment temps y bon gust. L'esfors de tots ha sigut premiat per un éxit franch.

Aquell any 1926, tan ben encetat, fou molt important en la vida d'Eduard Junyent. El 29 de maig rebé l'orde del diaconat de mans del bisbe de Barcelona, Josep Miralles, a la capella del Seminari barceloní, i el 15 d'agost fou ordenat prevere pel bisbe Muñoz a l'església del Seminari vigatà. El dia 22 següent cantà missa nova a l'església parroquial del Carme, amb el sermó a càrrec del prevere vigatà Dr. Miquel Vilatimó, catedràtic de la Universitat Pontifícia de Tarragona, i amb els cants a cura de l'Orfeó Vigatà, dirigit per Mn. Miquel Rovira, acompanyat a l'orgue per Mn. Lluís Romeu. L'àpat, servit a l'Hotel Ristol, situat al carrer de la Fusina, acabà amb un enfilall de parlaments en prosa i en vers i amb alguns cants i peces musicals.¹⁸ L'endemà, dia 23, celebrà la primera missa resada a l'altar del Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses.

Rebé l'ordenació presbiteral de mans del bisbe Muñoz perquè aquest prelat, tot i ser ja patriarca de les Índies, era alhora administrador apostòlic de Vic. El bisbe electe de Vic era el Dr. Jaume Viladrich i Gaspar, autor d'alguns estudis d'història i arqueologia, fins llavors bisbe auxiliar del cardenal Benlloch a Burgos. El Dr. Viladrich, però, morí a Valfermoso (Castella) el 20 de setembre d'aquell mateix any 1926, abans d'haver pogut prendre possessió de la càtedra episcopal vigatana.

Condeixebles d'Eduard Junyent, tot al llarg de la carrera, foren: Francesc Cruells, de Montesquiu; Francesc Espinalt, de Santpedor; Josep Guiteras, de Mojà; Esteve Jordà, de Sentfores; Pere Muns, d'Olost; Esteve Orriols, de Sant

18. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3142 (26 agost 1926), p. 4.

El novell sacerdot Eduard Junyent (a segona fila, el segon de la dreta) amb els companys ordenats de prevere l'any 1926.

Joan de les Abadesses; Leandre Picas, de Borredà; Lluís Pla, de Balsareny; Salvador Salat, de Freixanet; Joaquim Sors, de Centelles, i Josep Terricabras, de Perafita; tots nascuts entre els anys 1898 i 1902.¹⁹ Els dotze condeixebles reberen l'ordenació presbiteral el mateix dia, el 15 d'agost de 1926. Tres d'ells —Mn. Orriols, Mn. Pla i Mn. Salat— moririen assassinats al cap de deu anys, en la revolució de 1936.²⁰ Havia sigut condeixeble de tots ells, fins al segon curs de teologia, el vigatà Joan Traveria i Pubill, que després esdevingué advocat, periodista i polític tradicionalista, assassinat també l'any 1936.²¹ Els nou preveres i companys supervivents moririen, ja grans, entre els anys 1967 i 1990.

De l'any 1926 al 1931

Al cap de pocs dies d'haver cantat missa, Mn. Eduard Junyent tingué una comesa ben interessant per a ell. La *Gazeta de Vich* del 28 d'agost de 1926 ho explicava així:

19. A. CONILL, *Bisbat de Vic: sacerdots diocesans segle xx*, Vic, 1997.

20. *Martirologio vicense*, Vic, 1945, p. 108, 117 i 150.

21. M. S. SALARICH; M. S. YLLA-CATALÀ, *Vigatans il·lustres*, Vic, 1983, p. 315.

Ha vingut a Espanya, en viatge d'estudi, l'eminent arqueòlech Mons. Joseph Wilpert, professor de l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana, creat a Roma per *Motu Proprio* del Papa actual, del 11 [de desembre] de l'any jubilar 1925. El professor Wilpert, arribat ahir a Barcelona, comensarà per estudiar els *sarcòfags* que's conservan en la Capital, a Girona y a Tarragona. En la referida excursió científica per la nostra terra, el professor es acompanyat pel jove sacerdot Mn. Eduard Junyent.

No estranya gens que fos ell l'escollit per acompanyar el professor Wilpert perquè al cap de pocs dies s'havia d'incorporar a l'esmentat Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana com a alumne del primer curs.

La *Gazeta de Vich* del 21 de setembre ho comunicava als seus lectors d'aquesta manera:

Previ el beneplàcit de l'Exm. Sr. Administrador Apostòlich d'aquesta diòcesis, passarà a Roma el nostre compatrici Mn. Eduard Junyent y Subirà, per emprendre en l'Institut Pontifici [...] els estudis de Arqueologia cristiana, que allà han comensat a donarse l'any passat per professors eminents. La carrera completa comprèn tres anys d'estudis y d'investigacions amb mètodes rigorosament científichs. [...]

En efecte, el jove Mn. Eduard Junyent, dos mesos justos després d'haver cantat missa, marxà a Roma. Ho apuntà en el seu dietari:

[22 octubre] 1926. M'en vaig a Roma a començar arqueologia.

La *Gazeta de Vich* del 21 d'octubre anunciava la seva marxa així:

Avuy ha sortit cap a Barcelona, per dirigir-se tot seguit a Roma, el nostre bon amich y compatrici Mn. Eduard Junyent y Subirà. Pel Novembre haurà de comensar els estudis de Arqueologia cristiana ab els professors, eminents especialistes, Mons. Kirsch, Wilpert, Silvagni y el benedictí Dom Enrich Quentin. [...] Durant els estudis en l'Institut Pontifici, novament creat per el Sant Pare, Mn. Junyent disfrutarà d'una beca particular.²²

La beca li havia estat concedida per la Biblioteca Balmes de Barcelona, creada l'any 1923 pel pare Ignasi Casanovas, jesuïta, «que la convertí en un centre d'alta investigació religiosa», «dins un ambiciós projecte de crear un centre d'estudis superiors eclesiàstics».²³ El jove sacerdot vigatà Eduard Junyent era

22. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3166 (21 octubre 1926), p. 5.

23. *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, vol. I, Barcelona, 1998, p. 304 i p. 462.

Mn. Eduard Junyent, estudiant d'arqueologia a Roma, al mig d'un grup de pelegrins catalans, el 1929.

un dels escollits per formar part del claustre de professors d'aquell futur centre d'estudis superiors, projectat com a universitat catòlica de Barcelona.

En la crònica de la Biblioteca Balmes de 1927 s'hi llegeix:

Per iniciativa i fervorós impuls del Papa Pius XI acaba de fundar-se a Roma l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana amb uns 25 deixebles escollits de tot el món. La Biblioteca Balmes ha pogut enviar-hi un alumne, l'únic d'Espanya, que ha començat el primer curs, i els seguirà tots, si Déu vol, fins a la fi. És Mossèn Eduard Junyent, que ha tingut una excel·lent preparació teòrica i pràctica al costat de Mossèn Gudiol en el Museu Episcopal de Vich, i va acompanyar darrerament a Monsenyor Wilpert en el seu viatge per Catalunya recercant els sepulcres cristiano-romans.²⁴

El 28 d'octubre de 1926, pocs dies després d'haver arribat a Roma, Mn. Junyent acudí a la basílica de Sant Pere del Vaticà per assistir a la solemne litúrgia papal en ocasió de la consagració de sis bisbes xinesos, els primers bisbes d'aquella nacionalitat si s'exceptua un bisbe dominicà xinès mort el 1692. Tot

24. *Analecta Sacra Tarraconensia* [Barcelona], vol. III (1927), p. 535-536.

això i les seves impressions sobre la cerimònia i les misses que els novells bisbes celebraren l'endemà en les catacumbes les explicà en un article que envià a la *Gazeta de Vich*, publicat el 4 de novembre. Sobre Pius XI hi deia:

El Papa em va fer molta impressió: té una magestat que imposa. Fa una cara més pàl·lida de lo que es veu en fotografies; vaig quedar parat de la seva veu plena que es feia sentir tan clara a llunya distància, d'en mig de tanta gent, sota aquelles voltes grandioses de la basílica.

I afegia una nota sobre el panorama polític italià:

El 28 era festa nacional, IV aniversari dels feixistes en la seva entrada a Roma comandats per *Il Duce* Mussolini. Va celebrar-se tancant tots els comerços i botigues, endiuemjant-se tothom, penjant banderes a cada cantonada i a cada edifici (en alguns a cada balcó) i sobretot per una *adunata* o manifestació cívica, pels carrers, de camises negres, en masses compostes de paisans sota banderes i músiques. El que més abundaven eren els grups, ben equipats, de joves de 12 i 13 fins a 20 anys.

El 18 de novembre de 1926 escrivia a Mn. Gudiol per explicar-li la inauguració del curs, efectuada el dia 15 anterior, i l'audiència papal concedida als professors i alumnes de l'Institut. Entre altres coses, li deia:

En conjunt els alumnes de tots els cursos som setze i cinc oients que només vénen a algunes de les lliçons. D'aquests setze hi han tres francesos, un jugo-eslau, sis alemanys, quatre italians i tots framenors, el Dr. Vives i jo, que sóc el més jove de la colla. [...] Demés de les lliçons del primer curs jo segueixo les del segon. Així entre totes les materies que veig són: Epigrafia, quatre vegades la setmana ab el Dr. Silvagni; Introducció general, Catacumbes, Edificis del culte, Iglesies y títols ab el Dr. Kirsch; Liturgia y Agiografia ab Dom Quentin; y finalment Iconografia ab Mons. Wilpert [...]. Demés dues tardes a la setmana tenim visita a les Catacumbes ab el Dr. Kirsch y el dijous al matí visita als Museus y esglesies ab Mons. Wilpert. Encara ens resta el diumenge y dijous a la tarda per anarhi pel nostre comte, ja que l'Institut mateix ens ha donat les tesserets corresponents per entrar a les Catacumbes, Museus, del Laterá y Vaticá, y la de l'Estat que es valedora per tot, tant Museus com excavacions de tota Italia que depenen d'ell. Encara, ultra això, segueixo el curs de Paleografia mig-egal que es dona a la Gregoriana, un colp la setmana.

Més enllà, afegia:

He quedat verament encantat de la compenetració que hi ha entre l'alumne i els professors; això encara incita més a treballar de valent. No cal dir que les classes es fan en italià, el qual comprenc perfectament bé sense escapar-me

Mn. Junyent a Frascati, amb uns companys d'estudi francesos, el febrer de l'any 1929.

paraula encara que no el parli; aviat, però, el parlaré. Roma, com més va, més m'agrada i els italians com més va menys em plauen. Gairebé ja ho he visitat tot amb primera visita d'orientació; ja sé tots els topants i m'aventuro tot sol per tots els indrets. Encara no he acabat de sortir de l'extupefacció que causa l'arquitectura i escultura renaixentista i les grans carcasses que resten de l'antic imperi.

Sobre l'audiència papal, explicava:

L'audiència va durar mitja hora y el Papa ens parlava verament entusiasmat, encoratjantnos a proseguir la gran obra que tot just s'es comensada. En acabat de parlar ens doná a besar son anell d'un a un, demanantnos el nom y el lloc d'on erem, sortint vivisimament complascut.

I, abans d'acabar, deia:

Estic de primera a S. Lluís dels francesos amb tota la llibertat que necessito i amb tota la comoditat que saben proporcionar-se els abbés francesos.

Anà a viure a Sant Lluís dels Francesos perquè se li havia vetat la residència al Col·legi Espanyol de Roma. Una denúncia procedent de Vic, amb l'acusació de filies catalanistes, havia aconseguit aquella dràstica decisió a Roma. La causa era el seu posicionament al costat de Mn. Gudiol en la polèmica per la coro-

nació de la Mare de Déu de la Gleba, l'any 1923. Anys més tard, ben introduït en els cercles romans, pogué llegir la denúncia i els noms dels que la firmaven; tot i això, mai no volgué tenir en compte la denúncia ni, menys encara, revelar la identitat dels denunciants.

A l'Institut fou un alumne que de seguida destacà pels coneixements arqueològics, artístics i històrics que ja posseïa per l'aprenentatge fet al costat de Mn. Gudiol. En una carta que adreçà al seu mestre vigatà, el 15 de març de 1927, li explicava:

L'arqueologia va de primera i m'hi donc amb tot l'entusiasme [...] Tinc el temps ocupadíssim i no perdo pas moment sense aprofitar. Gràcies a Déu la salut és de primera.

A primers d'abril de 1927 efectuà un viatge d'estudi a la ciutat de Nàpols i al jaciment arqueològic de Pompeia, les impressions sobre els quals les explicà en un article que envià a la *Gazeta de Vich*, que el publicà el 21 d'abril.

Mentrestant, a Vic hi hagué bisbe nou en la persona del mallorquí P. Joan Perelló i Pou, presentat el 26 de gener i preconitzat el 20 de juny de 1927. Feu la seva entrada a la ciutat el dia 14 d'agost següent, al bell mig de les vacances d'estiu vigatanes de Mn. Eduard Junyent, de manera que pogué conèixer de seguida el seu nou prelat.

Acabades les vacances, tornà a Roma per reincorporar-se a la vida acadèmica de l'Institut. L'estada a Sant Lluís dels Francesos li anava «de primera» per a l'aprenentatge de la llengua francesa i per poder connectar amb intel·lectuals i personatges francesos que residien o acudien a Roma. Un dels personatges amb qui pogué conversar durant aquell curs 1927-1928 fou Mons. Juli Carsalade du Pont, el famós bisbe d'Elna-Perpinyà, restaurador del monestir del Canigó, admirador de Verdaguer i defensor del català, que llavors arribava als 80 anys d'edat. En una carta tramesa el 29 de novembre de 1927 al canonge Jaume Collell, publicada en la *Gazeta de Vich* del 7 de desembre següent, Mn. Junyent es referia a la seva entrevista amb Mons. Carsalade amb aquests mots:

He tingut ocasió de parlar-hi en aquests dies en què ha vingut a Roma a complir la visita *ad limina*. Quina figura tant simpàtica i tant dolça la seva! La seva faç serena, joiosa, coronada pels cabells blancs, xuclada per l'edat que no n'hi ha llevat la robustesa, s'inclina damunt la sotana, senzilla, decorada amb el pectoral i la faixa episcopals. Com la reviu encara l'època heroica, quan, encisat pel *Canigó* de Mn. Cinto, el cant mateix de la terra l'enfilava a St. Martí del Canigó per a bastir de bellnou les desferres caigudes! Encara en parla amb tota la grandesa amb què el seu esforç, germà de l'altre del bisbe Morgades, va retornar a l'antiga corona un dels florons perduts.

Amb quina emotivitat recorda les velles amistats de casa nostra, la relació amb V. i sobretot amb Mn. Cinto. [...]

Mgr. Carselade diumenge passat va ésser a dinar a S. Lluís dels francesos [...]. M'estava parlant Mgr. Carselade abans d'entrar al refetor, quan s'ens acostava Mgr. Boudinoun, rector de St. Lluís, junt amb el Cardenal Charost, i el rector exclamà: *Ah! les catalans ils se retrouven*; i el Cardenal allargantme una mirada benigne va fer: *Voilà un catalan qui n'a pas son couteau!* Sembla que en tenim fama de portar ganivet!

Vagin, donchs, per V., Sr. Canonge, les salutacions afectuoses que d'una manera especial m'ha encarregat que les hi trametés el Sr. Arquebisbe de Perpinyà, com a una nova penyora de l'amistat profunda que fa temps que els uneix. [...]

A Roma, el jove Mn. Junyent seguia amb atenció la política italiana i europea d'aquells anys tan crítics entre les dues guerres mundials. En una carta que envià al Dr. Marià Serra i Esturí, datada a Roma el 27 de març de 1928, li deia:

Li recomano la ressenya de l'*Osservatore* del 26-27 març que porta un discurs formidable del Papa en esguard al feixisme. Segons notícies i comentaris que sento, farà rebombori. De fet, i això és cert, fins ara cap diari italià no l'ha pas publicat i això que habitualment porten més o menys els discursos del Papa.

Entre el 10 i el 21 d'abril de 1928 efectuà un viatge d'estudis, en tren, junt amb el seu amic i condeixeble Maurice Mesnard, que els portà a Ravenna, Pàdua, Venècia, Torcello, Bolonya, Florència i Assís. Explicà les seves impressions en set articles que envià a la *Gazeta de Vich*. En una carta a Mn. Gudiol, datada el dia de Pasqua, li anunciava el viatge i la seva finalitat:

Per a conèixer bé aquest gran finestral que ens ha abocat tantes coses d'Orient.

Li deia també:

He acabat ja l'estudi de St. Clement i Mgr. Kirsch m'ha aprovat totes les conclusions. Ara em dedicaré a perfilar bé les notes i espararé l'estiu vinent per a redactar el treball definitiu que em publicarà a fi d'enguany.

Les vacances d'estiu de 1928 les passà, com cada any, a Vic. Els viatges de Roma a Barcelona-Vic i de Vic-Barcelona a Roma els efectuava en tren. Explicà les seves impressions del viatge d'anada a Roma a començ del curs 1928-1929 en un article titulat «Tot passant», publicat a la *Gazeta de Vich* el 29 de novembre de 1928, i amb referències especialment a les ciutats de Marsella, Gènova i Pisa. El 29 de desembre de 1928 escrivia a Mn. Gudiol:

D'ençà que torno a ésser a Roma he estat ocupadíssim, fins ahir, que vaig entregar a Mons. Kirsch el manuscrit italià del meu treball sobre S. Clement. Sor-

tirà aviat imprès en el segon fascicle de la *Rivista di Archeologia Cristiana* de l'any 1928.

En efecte, la prestigiosa revista dedicà 48 de les seves pàgines (de la 231 a la 278) del volum corresponent a l'any 1928 a contenir l'estudi titulat «La primitiva basilica di S. Clemente e le costruzioni antiche circostanti», amb profusa il·lustració, que li serví per obtenir la llicenciatura.

El 13 de gener de 1929, coincidint amb l'estampació d'aquell estudi, donà compte oralment de les seves conclusions al món acadèmic romà en el transcurs d'una solemne sessió de la Societ  dei Cultori di Archeologia Cristiana, fundada pel c ebre Giovanni Battista de Rossi l'any 1875 i presidida llavors per Orazio Marucchi.²⁵

Pocs dies després, l'11 de febrer de 1929, Mussolini i el cardenal Gasparri signaren els transcendents pactes del Later , pels quals Itàlia reconeixia l'Estat del Vatic . Mn. Junyent pogué seguir-ho de prop perquè aquell dia de la firma es trobava al Museu del Later . L'endemà escriv  una crònica sobre l'esdeveniment per a la *Gazeta de Vich*. Hi deia, entre altres coses:

El Papa  s lliure. Torna a estar en la plenitud de sa Soberania. [...] L'Italia s'ha conciliat amb el Papa. [...] La bandera pontificia onejant arrenca les llàgrimes dels vells que la vegeren trepitjada. [...] La gaubança  s plena, clamorosa i universal.

A finals del curs 1928-1929, un cop superats els exàmens i aprovada la primera tesi, rebé el diploma de grau o de llicenciatura, junt amb tres condeixebles seus. Eren els primers diplomats de l'Institut. Registr  l'efem ride en el seu dietari:

[12 Maig] 1929. Se m'otorga el diploma d'arqueòleg en el Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana de Roma.

A m s de l'estudi en italià sobre Sant Climent publicat a la *Rivista di Archeologia Cristiana*, en publicà un altre en català sobre la mateixa basilica romana a l'*Analecta Sacra Tarraconensia*. Mn. Gudiol redactà una ressenya bibliogràfica dels dos articles i la publicà a la *Gazeta de Vich* del 30 de juliol de 1929. L'encapçalà amb aquestes frases:

Veus-aquí dues monografies que són per fer crèdit d'un investigador arque lec. Elles demostren que no ens equivoc rem els qui posàrem nostres esperan-

25. *Rivista di Archeologia Cristiana* [Roma], vol. VI (1929), p. 371.

ces en el jove prevere vigatà. Amb dos anys de permanència a Roma ha pogut ja donar fruits ben assaonats i gustosos.

Mn. Gudiol parlava de dos anys perquè l'estudi sobre Sant Climent, com hem vist, havia estat acabat l'estiu de 1928. Durant el curs 1928-1929 l'objectiu fou un altre títol de Roma. Mn. Junyent ho explicava a Mn. Gudiol en una carta datada el 17 de març de 1929:

Ja fan dos mesos que estic estudiant el [títol] de SS. Joan i Pau, on he arribat a unes conclusions molt noves, les quals reunides amb les de S. Clement i amb les que, després d'un lleuger exàmen, m'han proporcionat el de S. Prudenciana, [...] he pogut arribar a un principi i a l'establiment d'una teoria de gran importància per la vida cristiana del s. III.

Més avall, hi afegia:

Mgr. Kirsch voldria de totes passades que tornés el curs que ve per a fer l'estudi complet. Em poso en les mans de la Providència!.

L'acabament del sojorn de Mn. Junyent a Roma estava previst per al final del curs 1928-1929, un cop completats els tres cursos de la carrera, bé que a l'acabament del curs següent havia de presentar la tesi doctoral. Els bons resultats dels seus treballs de recerca, però, feren canviar les previsions. El curs següent, el de 1929-1930, pogué tornar a Roma.

Abans de tornar-hi, anà a Tarragona per tal d'impartir un curset sobre *La vida orgànica del cristianisme romà en l'època preconstantiniana*, els dies 8, 9 i 10 d'octubre de 1929, en el teatre de l'Acció Popular Catòlica.²⁶ Repetí el curset a Vic, per invitació del Centre Excursionista, els dies 13, 20 i 27 d'octubre.²⁷ Pocs dies després, el 6 de novembre de 1929, escrivia una crònica titulada «Panorames: terres enllà» per a la *Gazeta de Vich*. Hi explicava les impressions dels dos dies de viatge en tren des de Barcelona fins a Roma. Començava així:

El tren s'arrossega vertiginosament, esbufegant en la calma de la nit, amb el soroll constant d'un bressoleig placèvol. Els departaments curulls de viatgers i maletes són sinistrament illuminats per una flameta blava i pels raigs escaducers dels llums del corredor a través de les cortinetes mal ajustades. El bleix de la son relenteix les parpelles balbes i les còrpores s'abandonen a innombrables posicions en l'estretor del seient.

26. *La Cruz* [Tarragona], núm. 9169 (6 octubre 1929).

27. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3630 (8 octubre 1929).

Descrivia després la primera claror del dia a la Provença, el pas per Niça i Mònaco fins a Ventimiglia i l'arribada a Gènova, ja entrada la nit. Finalment, la claror d'un nou dia deixondia els ulls dels viatgers a Civitavecchia.

Mn. Junyent ho observava tot. El 4 de gener de 1930 escrivia una crònica per a la *Gazeta de Vich* sobre les grans obres de transformació de la ciutat eterna. Ressaltava:

La gran gesta, però, de tota l'empresa és l'isolament del Capitoli amb el conjunt dels forums imperials. [...] És d'una empenta que s'ho val.

Pocs dies després les circumstàncies polítiques canviaren a Espanya, on el 28 de gener de 1930 es produí la fi de la dictadura per la dimissió del general Primo de Rivera, al qual substituí el general Dámaso Berenguer, el de la «dic-tablanda» o «dictatova».

El 18 de febrer de 1930, en una carta extractada el 15 de març següent a la *Gazeta de Vich*, deia a «un sacerdot resident en aquesta Ciutat», és a dir, a Vic:

Veig que per aquí hi ha un gran rebulliment de sangs amb els traspassos polítics. Dissabte llegia en el *Messagero* que a Vich també s'han pronunciat.

Es referia als fets de la nit del 13 al 14 de febrer, en què, després d'una trenca-dissa de vidres en els domicilis de l'alcalde i d'algun regidor i d'alguns aldarulls succeïts en el local social de la Unió Patriòtica, foren detinguts per l'autoritat militar sis ciutadans.²⁸ Uns mesos més tard, en el programa de la festa major, es recordaven aquells fets amb to burlesc explicant que una casa d'assegurances havia enviat al seu agent el telegrama següent:

Caído Primo. / Aumente prima / seguros cristales / de los concejales.

En la mateixa carta del 18 de febrer explicava els seus plans de treball científic:

Tinc en projecte, en col·laboració amb un francès, una obra monumental sobre els orígens i desenrotllament de les esglésies de Roma fins a l'època Carolíngia, feta recollint en un corpus tots els textos històrics i litúrgics, acompanyant plànols i fotografies. Ja hem presentat un plan de çò que ha d'ésser, i l'*Institut d'Archeologia*, després d'un exàmen detingut, no solament ens ho accepta sinó que s'ho fa obra seva. Es més, perquè el director, Mons. Kirsch, ho ha exposat al Papa. Ja sabeu com Pius XI s'ocupa de tot personalment i més en afers del nostre Institut. Ell ho ha acceptat plenament i ja voldria que es fes desseguida.

28. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3694 (8 març 1930), p. 2-3.

En l'audiència posterior ens en va parlar llargament i ens va felicitar augurant-nos un bon treball.

L'última setmana de febrer de 1930 Mn. Junyent estigué fora de la ciutat eterna per raó dels seus estudis. En tornar-hi el dia 1 de març, trobà una carta de Josep Gudiol i Ricart en què li comunicava la mort inesperada de Mn. Segimon Cunill, conservador adjunt del Museu Episcopal, el dia 22 de febrer, als 43 anys d'edat. En nom del seu oncle, li demanava que volgués acceptar el càrrec que la mort de Mn. Cunill deixava vacant.

Aquell mateix vespre contestà al seu amic i, entre altres coses, li deia:

És verdaderament desoladora la mort de Mn. Cunill. Naturalment que el teu oncle l'ha sentida amb tota l'intensitat i més que més pel desamparament de la seva obra. Tots els amics ens en hem de plànyer. Et remercio gentilment la memòria que feu de mi que em trova verament en una situació que em posa en un cas perplexe. Vols saber els meus projectes?

Li explicava tot seguit que tenia la tesi a punt de defensar, que durant aquell curs havia fet una sèrie de descobertes importantíssimes, que havia iniciat un corpus monumental amb un condeixible francès, i que el projecte havia estat aprovat pel mateix Papa en una audiència privada que els havia concedit a principis de febrer. Després, continuava:

Pel teu oncle estic disposat a fer el màxim sacrifici de les meves aspiracions. [...] Et parlo francament. Si el teu oncle em vol al seu costat, jo em poso immediatament a les seves ordres, perquè jo que sóc el seu més gran admirador i el seu més humil deixeble no puc pas veure que la seva obra en sigui defraudada, i estic disposat a col·laborar-la i a continuar-la.

Finalment, demanava que se li deixés acabar i defensar la tesi i fer un viatge d'estudis a l'Àfrica cristiana programat per a després de Pasqua. A més, que durant el curs següent pogués tornar a Roma dos o tres mesos per enllestir l'obra que tenia entre mans.

El dia 8 de març rebé carta de Mn. Gudiol, datada el dia 1, a la qual respongué el mateix dia. Després d'expressar-li la condolença per la mort de Mn. Cunill i l'agraïment per l'afecte que li mostrava a ell, li parlava de la seva tesi i dels seus treballs a Roma. Després li deia:

Però V. decidirà davant de les necessitats que tinguin aquí. Si creu que haig de venir desseguida, un cop acabada la tesi em tindrà aquí. Si creu que puc completar les recerques, em perllongaré més. Espero, doncs, resposta categòrica. Seré amatent amb obediència jesuítica a la seva decisió.

El 14 de març contestava una altra carta de Mn. Gudiol i, entre altres coses, li deia:

Li regracio moltíssim el què pugui acabar els meus treballs en curs. Des de dimecres passat la meva tesi està presentada. [...] Per altra part sé que l'anada a Àfrica s'escau en les últimes setmanes d'abril.

Arribà el dia de la defensa de la tesi. Ho resumí així en el seu dietari:

[27 març] 1930. Després de quatre cursos en el Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana de Roma, sostinc la tesis sobre el títol de Sant Clement i s'em nombra Mestre i Doctor en Arqueologia.

La seva tesi doctoral sobre *Il titolo di San Clemente in Roma* fou la primera que es presentà a l'Institut i ell, per tant, el primer alumne que s'hi doctorà.

A Vic, mentrestant, Mn. Gudiol havia obtingut l'acord amb el bisbe Joan Perelló per al nomenament del nou doctor com a conservador adjunt del Museu Episcopal i auxiliar de la Biblioteca Episcopal. El nomenament fou expedit el dia 11 d'abril. El nomenat ho deixà consignat així en el seu dietari:

[11 abril] 1930. Soc nomenat Conservador Adjunt del Museu Episcopal.

La *Gazeta de Vich* del dia 12 d'abril en donava la notícia d'aquesta manera:

A petició y proposta de Mossèn Joseph Gudiol, Conservador benemèrit del Museu Episcopal y Bibliotecari Diocesà, el Sr. Bisbe ha nomenat Conservador Adjunt del Museu y Auxiliar Bibliotecari Diocesà, al nostre compatrici y amich Mossèn Eduard Junyent y Subirà. Que per molts anys pugui exercir els càrrechs a major gloria de la Iglesia y de la Ciutat.

Aquell mateix mes d'abril tornà a Vic i succeí el difunt Mn. Cunill en una altra comesa: la de capellà de les religioses Carmelites de la Caritat, al convent de l'Escorial. El dia 11 d'abril començà a celebrar-hi la missa diària. Ho sabem gràcies a una de les petites llibretes de tapes negres que es conserven entre els seus papers, en les quals apuntava el lloc on celebrava la missa diària.²⁹ Aquestes petites llibretes són molt útils per saber també els dies i els llocs dels seus viatges des del juliol de 1929 fins al desembre de 1935.

Tal com havia demanat i obtingut, el dia 28 del mateix mes d'abril emprengué el viatge d'estudis que tenia programat al nord d'Àfrica aprofitant

29. Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, Col·lecció Junyent, caps 12.

El Dr. Junyent al Museu Episcopal el 1934.

l'avinentesa d'un congrés eucarístic que se celebrava a Cartago. La *Gazeta de Vich* del dia 1 de maig de 1930 ho explicava als lectors:

El dilluns, a la tarda, sortí del port de Barcelona el motonau *Princep Alfons*, conduint a bord el grup de la Biblioteca Balmes que assistirà al Congrés Eucarístic de Cartago. Amb ell hi va el nostre amic, Mn. Eduard Junyent. El Pare Pijoan, el Dr. Josep Vives i Mn. Serra i Vilaró seràn els seus companys íntims de viatge. [...] Sembla que estaràn de retorn el dia 14 del actual maig. Que tinguin un bon viatge.

Al cap de vuit dies, el 8 de maig, el mateix periòdic informava:

El nostre amic Mn. Eduard Junyent ens escriu, dia 4 de maig, des de Biskhra, a la llinda del desert del Sahara aon anaren aquella tarda, dient que amb el Dr. Josep Vives i Mn. Serra i Vilaró van seguint la via cap a Cartago visitant ruïnes imponents i magnífiques, essent el paisatge, una revelació per tots.

I el dia 15 de maig acabava la informació sobre aquell viatge, dient:

Ahir arribà del seu viatge a Cartago i per terres del nord d'Àfrica, el nostre amic Mn. Eduard Junyent. Ha tornat entusiasmat del tresor artístic que ha

pogut admirar en una serie de poblacions i ciutats d'antiga anomenada. [...] Les continuades excursions d'aquest seu viatge les ha realitzades sempre amb els tres companys catalans, Dr. Josep Vives, prev., Mn. Serra i Vilaró, i el Sr. Blasi i Vallespinosa, també intel·ligent i expert en coses d'art i de viatges.

Retornat del viatge el dia 14 de maig, no pogué pas descansar gaire. En efecte, la *Gazeta de Vich* del dia 17 de maig informava:

Aquesta setmana entrant, al Seminari, el Dr. Eduard Junyent donarà als seminaristes de Facultat Major, la sèrie anyal de conferències d'Arqueologia, que a l'any 1898, per iniciativa del Bisbe Morgades, començà a explicar el Conservador del Museu Episcopal, Mn. Josep Gudiol, continuant-les fins que la salut li ha permès.

A més, de seguida fou requerit per afegir una altra tasca a les de conservador adjunt del Museu Episcopal i auxiliar de la Biblioteca Episcopal. Com que Mn. Cunill havia sigut arxiver municipal, l'Ajuntament sol·licità al Dr. Junyent que volgués ocupar també aquell càrrec. Així doncs, apuntà en el seu dietari:

[23 maig] 1930. Soc nomenat Arxiver Municipal.

En pocs dies la seva vida havia fet un gran tomb. De Roma a Vic; dels monuments paleocristians a les peces del museu, als llibres de la biblioteca i als pergamins de l'arxiu vigatans. Era un retorn als seus orígens. Instal·lat a Vic, a casa seva, s'anà adaptant ràpidament a la nova situació. Ho recordava el seu vell amic Josep Gudiol i Ricart molts anys després:

Jo crec que l'Eduard fou feliç en aquest retorn a la llar vivint amb la mare i la germana. Acceptat el càrrec d'arxiver del municipi, féu reviure la tradicional tertúlia museística dels matins festius i la seva relació amb el Vic intel·lectual i artista prengué gran volada. El seu nom no tardaria a ésser conegut arreu de Catalunya malgrat que la crònica general del país esdevenia preocupant.³⁰

El dia 14 de juny de 1930 encapçalava l'exemplar de les «Pàgines artístiques» de la *Gazeta de Vich* dedicades al Temple Romà amb motiu de la seva restauració, un cop aixecades les columnes de l'atri, amb l'article titulat «La restauració del Temple Romà». Participà en l'organització d'una exposició d'art litúrgic que se celebrà, durant les festes de Sant Miquel, a la Sala Bigas.³¹

30. J. GUDIOL, «Inicis d'una vocació científica», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 369-379, esp. p. 376.

31. «Pàgines artístiques» de la *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3771 (4 setembre 1930).

I amb motiu de les festes publicà un breu estudi sobre «La fesomia de sant Miquel dels Sants» dins *L'Abella d'or a Vich 1930*.

El 30 de novembre de 1930, per invitació de l'Orfeó Vigatà, pronuncià una conferència «amb projeccions» sobre «Santa Cecília» en el saló-teatre del Foment Catòlic. Repetí la conferència en el Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses el 14 de desembre següent.

Els diumenges 18 i 25 de gener de 1931 llegí les dues parts de la conferència titulada «Qui era en Serrallonga», preparada per Mn. Gudiol, el qual assistí a les dues sessions. Com que l'entitat organitzadora era el Centre Excursionista de Vic, les dues sessions tingueren lloc en el Temple Romà. Foren les darreres vegades que Mn. Gudiol hi anà.³²

El dia 26 de gener el Dr. Junyent marxà a Roma, amb residència a Sant Lluís dels Francesos, per tal de completar els treballs d'investigació interromputs l'any anterior. En una carta datada a Roma el 2 de febrer de 1931, adreçada a Mn. Gudiol, li deia:

Ja estic donat al treball de recerques per aquests subterranis romans. He retrobat antigues amistats i altres de noves. Divendres passat vaig anar a l'audiència particular que el Papa va donar als membres de l'Institut d'Arqueologia, en la qual es va entretenir llarga estona.

Mentre es trobava a Roma rebé la notícia inesperada de la mort del Dr. Marià Serra i Esturí, de 63 anys d'edat, esdevinguda el 20 de febrer. En el número extraordinari que la *Gazeta de Vich* dedicà a la memòria del que havia sigut un dels fundadors i un dels col·laboradors més conspicus del periòdic durant molts anys, el Dr. Junyent, en un escrit datat a Roma el 25 de febrer, lamentava sentidament el traspàs del Dr. Marià.

Retornat de Roma a primers de març, pogué auxiliar encara durant una mesada Mn. Gudiol, cada vegada més debilitat pel progrés de la seva malaltia. Tot i això, encara el dia 9 d'abril Mn. Gudiol, en el seu domicili del carrer de Manlleu, acabà de dictar a Mn. Junyent, malgrat una tos persistent, la memòria del conservador del museu corresponent al 1930. L'endemà, 10 d'abril de 1931, Mn. Gudiol ja no es pogué llevar i cap a dos quarts d'una del migdia moria, a l'edat de 58 anys, rodejat pels seus familiars i assistit espiritualment per Mn. Junyent. L'enterrament s'efectuà el dia següent, 11 d'abril.

A l'esmentada memòria del conservador del Museu Arqueològic-Artístic Episcopal referent al 1930, llegida pel Dr. Junyent en la reunió de la Junta Directiva del dia 26 d'abril de 1931 i publicada en forma d'opuscle per la Tipografia Balmesiana, hi afegí els mots següents:

32. *Gazeta de Vich* [Vic], núm. 3830 (22 gener 1931); A. GUDIOL, *Bio-bibliografia*.

Durant les capvesprades dels dies de lleure de la setmana santa i en els següents després de Pasqua, Mn. Josep Gudiol va dictar-me la present Memòria, a la qual va posar el punt final el captard del dijous, dia 9 d'aquest mes. L'endemà Nostre Senyor va cridar-lo en la seva Santa Glòria.

Recordem, tot fent un incís, que l'endemà de l'enterrament de Mn. Gudiol, dia 12 d'abril, tingueren lloc les eleccions municipals que portaren a la proclamació, el 14 d'abril, a Madrid, de la Segona República Espanyola i, a Barcelona, de la República Catalana, transformada poc després en Generalitat de Catalunya.

En aquelles circumstàncies, el dia 5 de maig el Dr. Junyent rebé el nomenament de conservador del Museu Episcopal, tal com deixà apuntat en el seu dietari:

[5 maig] 1931. Soc nomenat Conservador del Museu Episcopal de Vich.

Junt amb el nomenament de conservador del museu hi anà també el de director de la Biblioteca Episcopal. Tenia en aquell moment 29 anys. Començava una nova etapa de la seva vida, per a la qual s'havia anat entrenant al costat de Mn. Gudiol. Ara, sense el mestre, havia de continuar la seva tasca.

De l'any 1931 al 1941

Un cop rebut el nomenament de conservador titular del museu, junt amb el de director de l'annexa Biblioteca Episcopal, el mateix any 1931 publicà un opuscle de 52 pàgines titulat *Mn. Josep Gudiol i Cunill, prev. Notícia biogràfica i bibliogràfica*. També completà el catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVIII que Mn. Gudiol havia publicat parcialment dins el *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya* i que s'acabà de publicar el 1934.

Es feu càrrec, a més, de l'edició del llibre pòstum de Mn. Segimon Cunill titulat *El Sant Crist de l'Hospital de Vic*, publicat el 1931 dins la «Biblioteca d'Autors Vigatans» que editava la *Gazeta de Vich*. Mn. Gudiol, en el pròleg que havia signat el 30 de desembre de 1930, es referí a vuit gruixuts lligalls d'apuntes tretes d'arxius per Mn. Cunill i afegí:

Un tal tresor ha estat ordenat i classificat dintre carpetes i alfabèticament, a fi de facilitar-ne el seu ús, mercès a la diligència del jove mestre en Arqueologia Cristiana, Mn. Eduard Junyent.³³

33. S. CUNILL, *El Sant Crist de l'Hospital de Vich*, Vic, 1931, p. [6].

A començ d'estiu de 1931 pogué rescatar de les golfes de Casa Clariana l'Arxiu de la Vegueria i l'instal·là poc després en una de les sales del museu, la que havia contingut, a més d'alguns manuscrits propis del museu, els còdexs i les butlles de l'Arxiu Capitular, retirats pel capítol catedralici el 1923. En la memòria del conservador del museu referent al 1931 ho consignà així:

Finalment hem de consignar que ha entrat a formar part del Museu Episcopal, on ja resta instal·lat, l'Arxiu de la Vegueria de Vich, propietat de Dª Montserrat de Sentmenat que li ha transferit en qualitat de dipòsit. Es tracta de la sèrie completíssima dels manuals i processos de la cúria del Veguer de Vich des de principis del segle XIV fins a mitjans del segle passat.

L'any 1932 apuntà en el seu dietari dues dades:

[23 abril] 1932. Obtinc el premi del concurs de Museus de l'Institut d'Estudis Catalans.

[21 juny] 1932. Soc nomenat Acadèmic Corresponent de la Real Academia de la Historia de Madrid.

L'enorme quantitat de peces que Mn. Gudiol havia ingressat durant els anys que regí el museu havia provocat una saturació de les sales del segon pis del Palau Episcopal i del sobreclaustre. El seu jove successor hagué de fer front al problema. Una solució contemplada era la d'engrandir les instal·lacions cap a l'edifici de l'Albergueria. S'optà, però, per ampliar el museu cap a les sales que ocupava la Biblioteca Episcopal, la qual fou traslladada al primer pis del mateix palau. En la memòria que presentà a la Junta Directiva del museu el 10 d'abril de 1932, editada per la Tipografia Balmesiana, apuntà que els ingressos de l'any anterior havien pujat fins a 10.050 pessetes. Però afegí:

No comptem entre aquestes quantitats un remarcable donatiu de 50.000 pts. que una mà generosa que vol conservar l'anònim, va deixar al Museu per la seva millor instal·lació i arranjamant.

Malgrat l'anonimat, en una memòria posterior, la referent a l'any 1934, apuntà que aquella generosa subvenció fou feta per una senyora nord-americana. La subvenció permeté fer front a les despeses de la nova instal·lació, de la restauració de diverses peces i de l'adquisició d'algunes de noves.

En la memòria referent a l'any 1933 declarava:

[...] hem esmerçat gran part de l'anyada en la reinstal·lació global de totes les sèries de col·leccions que actualment formen el Museu, partint de la base que en una exposició permanent els objectes siguin presentats agradablement als ulls del turista i de fàcil recerca a l'estudiós.

I en la mateixa memòria feia referència a una adquisició important:

Una altra adquisició notable que ve a enriquir les sèries de la pintura romànica, en un dels aspectes que el Museu estava més mancat està integrada per una gran composició al fresc que representa el darrer Sant Sopar de Crist amb els seus apòstols, la qual formava la zona intermitja de l'absis de la capella de Sant Miquel de la Seu d'Urgell.

Enmig de la gran feïnada que l'absorbia al museu i a la biblioteca, sabé trobar temps per fer conferències i per dedicar-se a la investigació i a la redacció de llibres i articles, sense abandonar els temes d'arqueologia cristiana.

El 23 de setembre de 1932 marxà cap a Itàlia per participar en el tercer Congrés Internacional d'Arqueologia Cristiana que se celebrà a Ravenna, on estigué del 25 al 29 de setembre, i visitar després Milà i altres ciutats del nord d'Itàlia. Aquell mateix any 1932 l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana publicà la seva tesi doctoral, escrita en italià, sobre *Il titolo di San Clemente in Roma*, que constituí un volum de 230 pàgines il·lustrades.

El 20 de febrer de 1934 marxà cap a Roma, passant per Niça, Gènova i Pisa, i estigué a la capital italiana fins al 5 de març, en què emprengué el camí de retorn a Vic, on era ja el 10 de març. Aquell any 1934 es publicaren les actes del Congrés Internacional celebrat dos anys abans a Ravenna, trenta pàgines de les quals les ocupa el seu estudi titulat *I monumenti cristiani de Spagna studiati in questi ultimi anni*.

El 1933 havia publicat un erudit estudi, de 41 pàgines, titulat *Notes inèdites sobre el monestir de Ripoll*. Pel que fa a temes vigatans, entre els anys 1933 i 1934 publicà una llarga sèrie d'articles titulada «Notes històriques de Vich», dins la *Gazeta de Vich*, que aquest periòdic començà a imprimir en format de llibre, però que restà aturat a la pàgina 48.³⁴ L'any 1935 publicà, dins el mateix periòdic, una sèrie d'articles sobre sant Miquel dels Sants. També preparà un llibre sobre *La Decoració pictòrica de la catedral de Vich*, dedicat a les pintures de Josep Maria Sert, reproduïdes en trenta làmines, que s'imprimí a Vic el 1936.

Esclatada la Guerra Civil, deixà apuntat en el seu dietari:

[22 juliol] 1936. La revolució Roja em treu del Museu que he defensat fins on he pogut.

El 21 de juliol de 1936 visqué l'assalt del Palau Episcopal des de dintre, on es trobava fent costat al bisbe Joan Perelló, al qual ajudà a escapar. Després, ja

34. E. JUNYENT, *Notes Històriques de Vich. Primera sèrie (segle XIV)*, Vic, s. d., p. 1-48. Se'n conserva un exemplar a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, Col·lecció Junyent, caps 30.

sense la sotana, es barrejà amb els assaltants per tal de poder salvar tot el que pogués de la biblioteca, de l'arxiu i del museu. Hi exposà la seva vida. Aquells milicians no saquejaren les sales del museu, però calaren foc a les sales de l'entresol que guardaven els fons arxivístics del bisbat, amb el perill que l'incendi es propagués a tot l'edifici. Al costat, començà a cremar també la catedral. S'aconseguí que els bombers acudissin a sufocar l'incendi de palau i ell, bon coneixedor de la casa, vestit de bomber, participà fins ben entrada la nit en aquella tasca plena de riscos.³⁵

Aquella experiència terrible de veure la catedral cremant la sabé traduir en un llarg poema, inèdit fins al 2002, titulat *La crema de la catedral de Vic*, que escriví durant els mesos que, a partir d'aquell 21 de juliol i fins al març de 1937, estigué amagat.³⁶

En efecte, per la seva condició eclesiàstica, la sagnant persecució religiosa que s'havia desfermat l'obligà a recloure's en el seu domicili i potser en altres sense donar senyals de vida. Des d'allí pogué tenir notícies sobre la salvaguarda del museu, incautat per la Generalitat, però també sobre l'assassinat de capellans ben coneguts d'ell. Amb els seus propis ulls pogué veure els pilots d'imatges i d'objectes religiosos, entre ells fons d'arxius i biblioteques, que s'amuntegaren al bell mig de la plaça del Mercadal per ser destruïts. Així doncs, quan en tingué l'oportunitat, pel març de 1937, fugí en una de les expedicions clandestines que travessaven el Pirineu sota el guiatge de Mn. Pere Viñas i Currius, anomenat en Pere de la Pipa, nascut a Ogassa el 1903 i bon coneixedor d'aquelles muntanyes.³⁷

Un cop a França, i després d'una estada forçosa a Angulema, la seva meta era Roma i el seu inoblidable Institut d'Arqueologia. Hi fou rebut amb els braços oberts, com ho fou a Sant Lluís dels Francesos, on havia residit de 1926 a 1930. El 15 d'abril de 1937 es presentà al consolat espanyol de Roma per obtenir passaport, en el qual consta com a professor i hi ha la seva fotografia vestit de paisà. Poc després pogué vestir de nou la sotana, que li proporcionà un cardenal francès, el famós Eugène Tisserant, llavors prefecte de la Biblioteca Vaticana.

Des de Roma escriví al canonge Josep M. Morell, que fins al juliol de 1936 havia viscut al Palau Episcopal en qualitat de «familiar» del bisbe. En la primera de les cartes, datada el 2 de maig de 1937, li deia:

35. Sobre els fets de juliol de 1936 a Vic, podeu consultar A. BASSAS, *La Guerra Civil a Vic. Dietari 1936-1939*, a cura de J. Burgaya, Vic, 1991; J. CASANOVAS, *Quan les campanes van emmudir: Vic 1936-1939*, Vic, 1993.

36. E. JUNYENT, *Poesia. Recull de poesies i cantates (1922-1926). La crema de la catedral de Vic (1936)*, a cura de Maria-Mercè Miró, Vic, 2002.

37. J. FRANQUESA, *Reports biogràfics d'En Pere de la Pipa*, Vic, 1972.

Crec que ja deu saber com em trobo actualment a Roma, des de fan vuit dies. Gràcies a Déu vaig trobar l'escapadero, muntanyes enllà, a mig març passat; però quan em pensava tenir la llibertat, la policia francesa m'envià a Angoulême, on vaig ésser molt ben atès pel bisbe durant una mesada. Ara estic a Sant-Luigi i des d'ahir que m'he estrenat com a professor auxiliar al Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana. Això vol dir que tinc una posició i no haig de recorre més a la caritat, gràcies a l'interès que s'han pres per mi tant a l'Institut d'Arqueologia com aquí entre els francesos on visc.

En efecte, l'1 de maig de 1937 apuntà en el seu dietari:

[1 maig] 1937. Soc nomenat Professor del Pontifici Institut de Arqueologia Cristiana a Roma.

També es posà en contacte amb el bisbe Joan Perelló, refugiat a Mallorca, per mitjà d'una carta molt llarga datada el dia 11 de maig de 1937.³⁸ Aquí només en transcriu un fragment:

Des d'aquella tarda fatal que ens separàvem al Palau, en què junt amb el Dr. Morell vaig assistir al pillatge, quantes coses no hi han a contar! Un desconegut va salvar-me de mans d'un home armat que em posaren de custòdia, tancat en una sala de Palau, el qual s'entretenia en amenaçar-me que em fustellaria; custodiat per dos amb armes m'acompanyà fins a casa on em deixaren en llibertat. Vaig sortir quan ja cremava l'arxiu de la Cúria: em digueren que hi tirarien bombes, i tement pel Dr. Morell, que sabia que quedava sol a dins, vaig poguer-hi enviar un confident, que tornà a dir-me una hora després que les turbes ja eren fora i no quedava ningú. Només el foc devastador al Palau i a la Seu que amenaça consumir-ho tot. Pel mateix confident, vaig obtenir que es mobilitzessin alguns bombers de confiança i al vespre, junt amb ells, vaig retornar al Palau, on estiguerem tota la nit apagant el foc del Palau que es reduí només a part de l'Arxiu de Cúria i a la caiguda del paviment de la cambra de darrera la capella, en la que sols es cremà aquell gran llit antic, salvant-se tots els altres mobles. Ordenàrem a salvo totes les peces importants, tancàrem bé el Museo, un cop allunyat tot perill de foc, i ens disposàrem a apagar el foc de la Seu, en què cremava tot el chor, l'orga i els dos o tres altars del seu davant. S'ens impedí fer-ho sota amenaça de mort. Aleshores encara es podia salvar el conjunt. Era una foguera immensa que arribava fins al sostre, davant de la qual es destacava el Sant Crist del Chor mig caigut a terra, que fou afusellat. Tinc encara la impresió horrenda davant dels ulls. Ja sabrà S. S. I. com la foguera sortint per les finestres es propagà a la teulada, que està en gran part cremada; la caiguda de les jàceres foradà dues o tres voltes.

38. R. ORDEIG, «Cinc cartes del Dr. Eduard Junyent sobre la revolució de 1936 a Vic», *Ausa* [Vic], vol. XXII, núm. 158 (2006), p. 477-513.

El Dr. Eduard Junyent a la plaça de Sant Pere del Vaticà el dia de la coronació papal de Pius XII, el 1939.

A l'Institut Pontifici d'Arqueologia li fou encomanada, en qualitat de professor assistent, l'assignatura d'arquitectura cristiana antiga, que professà fins al febrer de 1941 conjuntament, des del 1939, amb l'assignatura d'iconografia, a més de col·laborar activament en obres d'investigació empreses pel centre, especialment en el *Corpus basilicarum christianarum*.³⁹

Durant aquesta segona etapa romana, passà de residir a Sant Lluís dels Francesos a la casa de la família Flajani. Ho apuntà en el seu dietari:

[5 juliol] 1937. Entro a habitar amb la família Flajani a Roma.

Com a preceptor del jove Ottavio Flajani passà les vacances d'aquell estiu i del següent a la finca que la família tenia a Grottammare, localitat de la costa del mar Adriàtic, a la regió de les Marques.

El 1939 acabà la Guerra Civil espanyola i esclatà la Segona Guerra Mundial. Les circumstàncies canviaren. El juny de 1939 tornà a Vic i tingué cura de la recuperació de les peces del Museu Episcopal disperses, algunes de les quals havien format part de l'exposició d'art català celebrada a París, algunes altres s'havien dut a Ginebra per precaució i altres es trobaven dipositades a Darnius.

Calgué procedir a inventariar els fons i deixar-los emmagatzemats provisionalment, fins que no es trobés una solució al problema d'espai del museu, agreujat pel fet que ara algunes de les seves sales eren ocupades per l'Arxiu de la Cúria Fumada.⁴⁰ Estudiat el problema, el Dr. Junyent proposà una solució radical: que el Bisbat cedís per a les instal·lacions del museu tot un edifici, l'antic Col·legi de Sant Josep, dit «la Panissa». Li calgué extremar les seves dots de persuasió per tal de convèncer el bisbe Perelló. Tot amb tot, la Panissa havia sofert desperfectes durant la guerra i en aquells moments era ocupada per la tropa.

En aquell *impasse*, reclamat des de l'Institut Pontifici d'Arqueologia, el desembre de 1939 retornà a Roma. El 6 de gener de 1940 escrivia a Josep Gudiol i Ricart, resident llavors als Estats Units per les circumstàncies polítiques, i, entre altres coses, li deia:

Torno a ésser a Roma des del 28 de desembre, a punt de començar les lliçons del passat curs que havien quedat suspeses fins a la meva tornada. A Vic deixo tot el Museu recuperat i emmagatzemat per ara. Estic molt content de tot quan hi feres, mai n'havia dubtat. Estic satisfet de la manera com varen ésser tractades les peces del Museu i més que agraït dels lots de pintures murals que

39. J. JUNYENT, «Els anys romans i l'aportació a l'arqueologia romana», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 380-386.

40. J. E. ZAMORA, «Josep Maria Font i Rius i el salvament dels arxius de Vic durant la guerra civil espanyola», *Ausa* [Vic], vol. XVII, núm. 138 (1997), p. 277-301.

hi feres entrar i que jo últimament he fet créixer amb les de Granollers de la Plana que em va arrencar el teu germà Ramon. Tot seguit que em vaig donar perfecte compte que el Museu estava íntegre, valent-me del fet que el Bisbe havia de tornar a habitar el Palau i de que el Museu havia perdut sales per haver estat destinades a arxius les que abans ocupava l'escultura, em vaig proposar donar una solució radical al problema vital en la instal·lació al Museu per treure'l d'aquelles golfes on fins ara estava. Així vaig proposar tot seguit que es destinés com edifici propi el que fins ara anomenaven la Panissa.⁴¹

A l'Institut Pontifici d'Arqueologia continuà com a professor aquell curs i el següent. Pogué assistir en la seva malaltia Mons. Kirsch, el seu venerat mestre i pare de l'Institut, que morí el 4 de febrer de 1941. A Roma se li oferien totes les condicions d'ensenyança i d'investigació a l'Institut. A més, se li oferí la direcció del Museu Cristià del Laterà —ara integrat als Museus Vaticans. Cregué, però, que feia més falta a Vic i, un cop decidida la futura ubicació del Museu Episcopal, renuncià de nou a la vida acadèmica romana i, acabat el curs 1940-1941, tornà definitivament a la nostra ciutat.

De l'any 1941 al 1978

Instal·lat a Vic, començà a gestionar el projecte del nou museu, amb la greu dificultat de no tenir cap font de finançament per començar les obres. El bisbe Perelló l'advertí que li cedia l'edifici de l'antic col·legi de Sant Josep, anomenat la Panissa, per al museu, però que no comptés amb cap diner per part del Bisbat ja que aquest tenia prou feina a finançar les rehabilitacions de la catedral i de les altres esglésies destruïdes durant la guerra i a construir el nou Seminari. De moment, doncs, reinstal·là les principals peces del museu en els antics locals de damunt dels claustres de la catedral i del Palau Episcopal i n'obrí les portes al públic. La reobertura tingué lloc el mes de juliol de 1941, en coincidència amb la festa major de la ciutat.

El 1942 començà un «Registre memorial», conservat a l'Arxiu Episcopal, en el qual anà apuntant les cartes enviades i les seves principals activitats. Així, el 24 de març apuntà:

Surto cap a Madrid per les gestions de la instal·lació del nou Museu de Vich.

Hi registrà també la data de la tornada, el 30 de març. I el 3 d'octubre de 1942 apuntà:

41. J. GUDIOL, «Inicis d'una vocació científica», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 369-379, esp. p. 377.

Començo les classes al Seminari, S. Miquel i P. Coll.

Al Seminari impartí les assignatures d'arqueologia sagrada i d'història de l'Església, però aviat en fou dispensat perquè la seva percepció d'arqueòleg i d'historiador no coincidia gaire amb la línia més piadosa i conservadora que volien els directius de la institució.

En el seu registre apuntà també les visites que feia a les esglésies del bisbat, com a la mateixa catedral, que encara s'anaven restaurant i que demanaven el seu assessorament per al projecte dels respectius presbiteri i altar major. Cal tenir en compte que el 1940 havia publicat a Barcelona un llibre de 332 pàgines titulat *La iglesia: construcción, decoración, restauración*.

I el 2 de febrer de 1943 apuntà en el seu registre:

Comencen les excavacions a la catedral de Vich.

En efecte, aprofitant les obres de rehabilitació de la catedral, l'arqueòleg Junyent començà unes excavacions en tot l'àmbit de l'antiga catedral romànica. Hagué de lluitar contra la incomprensió d'alguns tècnics i eclesiàstics que les veien com un destorb per al prompte acabament de les obres. El progrés de les excavacions l'anà desgranant, encara que de forma anònima, en tres articles publicats en el setmanari *Ausona*, entre el 27 de febrer i el 3 d'abril de 1943, sota el títol de «Las excavaciones de la catedral».

El resultat del treball arqueològic, amb la documentació corresponent, el publicà molts anys més tard, el 1966, en un estudi titulat *La cripta romànica de la catedral de Vic*.⁴² Hi explicà que l'any 1941 s'havien emprès les obres de reconstrucció de la catedral i d'ampliació del seu deambulatori, unes obres que posaren al descobert un llenç de la part baixa exterior del mur de l'absis romànic, de forma i manera que li feu suposar que l'espai de la cripta era recuperable i es podia assajar una exploració. Ho recordà així:

El resultat superà immediatament l'assaig emprès puix que, tot just iniciada la primera prova, aparegué un dels capitells situat encara sobre la columna de suport.

No consignà el dia del descobriment, però s'ha de situar cap als primers dies de març de 1943 perquè en el segon dels articles del setmanari *Ausona* sobre les excavacions de la catedral, publicat el dissabte 6 de març, donava a conèixer el descobriment de la cripta amb aquests mots:

42. E. JUNYENT, «La cripta romànica de la catedral de Vic», *Anuario de Estudios Medievales* [Barcelona], vol. 3 (1966), p. 91-109. Reproduït a E. JUNYENT, *Monuments romànics d'Osona, Vic*, 1987, p. 15-50.

El Dr. Eduard Junyent, entre el canonge Manuel Alejos i el pintor Josep Maria Sert, al davant de la catedral, el 1942.

La investigació de les restes primitives de la catedral ha conduït darrerament a la identificació d'una cripta situada sota el paviment de l'antic presbiteri, ja esmentada l'any 1040.

Ens podem imaginar els moments d'emoció viscuts pel doctor Junyent aquells dies del mes de març de 1943, en què anà apareixent tot el recinte de la cripta amb les seves columnes i els seus capitells. Els seus estudis arqueològics a Roma i la seva autoritat com a catedràtic d'arqueologia a l'Institut Pontifici ara donaven els seus fruits a la seva ciutat natal, a la seva catedral. Havia obtingut el permís d'excavar sota el presbiteri amb la condició de demostrar l'existència d'una cripta, cosa que aconseguí tot just iniciada la primera prospecció. Fou així com pogué desenterrar i reconstruir la cripta romànica, la del gran bisbe Oliba, actualment la joia més preuada de la catedral vigatana.

L'any següent, el 1944, obtingué la llicenciatura en història a la Universitat de Barcelona, prèvia matrícula i exàmens. Afegia així aquesta llicenciatura al seu doctorat.

Ho apuntà:

[1944] 13 octubre: Em matriculo a la Universitat de Barcelona;

23 octubre: Començo la setmana d'exàmens per llicenciatura en Història a l'Universitat de Barcelona;

28 octubre: Acabo els exàmens i soc promogut a llicenciat.

L'any 1945 creà l'anomenada Agrupació d'Artistes de Vic, en el si de la qual sorgí de seguida el grup d'Els Vuit.⁴³ L'agrupació organitzà exposicions, conferències i altres actes culturals en els baixos del Museu Episcopal i, amb motiu de les festes de Sant Miquel de 1947, edità la revista *Vich*, successora de l'esplèndida revista *Vic* que s'havia publicat entre 1934 i 1936 i predecessora de la publicada després per l'Ajuntament i per Montseny Publicitat fins als nostres dies, transformada en la *Revista Vic*. El Dr. Junyent, que hi aportà la seva col·laboració cada any, hi publicà una trentena d'articles.

Arran de la mort, el 1942, del canonge arxiver Ramon Casadevall i Masramon,⁴⁴ li fou encomanada la direcció de l'Arxiu Capitular, encara que la canongia no l'obtingué fins al 1947. Projectà de seguida la publicació dels documents més antics de l'arxiu, fins a l'any 1000, i els anà transcrivint. Ja el novembre de 1942 envià al Dr. Vives, de la Balmesiana, un projecte de publicació dels documents. El Consejo Superior de Investigaciones Científicas anuncià el 1951 que,

43. J. PÉREZ I CÀMARA, *El grup "Els Vuit" de Vic*. [Tesina presentada a la Universitat de Barcelona el 1986.]

44. *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, vol. I, Barcelona, 1998, p. 457-458.

entre les obres en preparació de la Secció d'Estudis Medievals de Barcelona, hi havia l'edició, a càrrec del Dr. Eduard Junyent, dels *Documentos anteriores al año mil de la Diócesis de Vich*.⁴⁵ La publicació, però, no es dugué a terme.

En sengles sessions celebrades a l'Ajuntament de Vic els anys 1942, 1946 i 1948, pronuncià els discursos biogràfics corresponents a les reposicions dels retrats del veguer Sala i Saçala, del canonge Jaume Collell i de Mn. Josep Guadiol a la Galeria de Vigatans Il·lustres. Entre 1944 i 1945 publicà una sèrie d'articles titulada «Rincones de la Ciudad» en el setmanari *Ausona* i el 1946, la guia *La catedral de Vich y la decoración de Sert*, de la qual calgué imprimir-ne successives edicions. Cada any, a més, pujava a Cantonigròs en ocasió del Concurs de Poesia organitzat des del 1944 sota l'empara de la parròquia de Sant Roc, del qual fou eficaç col·laborador mentre durà, és a dir, fins al 1968.

L'any 1945 l'Ajuntament de Barcelona, dins els actes commemoratius del centenari del naixement de Jacint Verdaguer, encomanà a Martí de Riquer i al Dr. Junyent una edició crítica de *L'Atlàntida*, amb el facsímil del manuscrit autògraf localitzat a Can Tona l'any 1907 i guardat des de llavors al Museu Episcopal de Vic, que es publicà el 1946.⁴⁶

Ja he avançat que el 1947 obtingué una canongia de la catedral. Ho registrà amb aquests mots:

[1947] 13 maig: Dissertació d'oposició a la canongia;
14 maig: Homilia d'oposició a la canongia;
16 maig: Tercer exercici d'oposició a la canongia;
30 juliol: Prenc possessió de canonge arxiver de Vich;
1 agost: Començo a residir a la catedral.

El mateix any 1947 fou nomenat membre del Comitè del Centenari de la mort de Balmes, a celebrar de 1948 a 1949. Amb motiu de l'acabament de les festes centenàries, tingué a punt d'inauguració les vuit sales de pintura gòtica habilitades amb gran esforç en el primer pis del nou Museu Episcopal, les quals foren obertes al públic el 4 de juny de 1949. Amb aquest motiu publicà, encara que de forma anònima, un opuscle titulat *El Museo Arqueológico Artístico Episcopal de Vich*, en el qual explicava la història del museu i, en referència al pla de les noves instal·lacions, deia:

El plan general consiste en habilitar los dos pisos del edificio, con sus salas alineadas alrededor del claustro central, para contener debidamente clasificadas todas las secciones del Museo.

45. Dins F. UDINA, *El Archivo condal de Barcelona en los siglos IX-X*, Barcelona, 1951, p. 574.

46. M. DE RIQUER, «El Dr. Eduard Junyent, acadèmic», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 413-415.

El Dr. Junyent mostrant les pintures de Sert a un grup de visitants de la catedral el 1947.

Mentrestant anava aplegant la documentació dels dos bisbes medievals de Vic més importants, Oliba de Cerdanya i sant Bernat Calvó. Arran del novè centenari de la mort de l'abat i bisbe Oliba, commemorat l'any 1946, elaborà un *Cartulari del bisbe Oliba* que li fou premiat l'any 1948 per l'Institut d'Estudis Catalans. Ho apuntà en el seu registre d'aquell any:

[1948] 23 abril: Premi Abat Oliba al Cartoral d'Oliba, comte, abat, bisbe.

Emprengué, d'altra banda, la recopilació del *Diplomatari de sant Bernat Calvó, abat de Santes Creus, bisbe de Vich*, premiat per l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus el 1950, encara que no fou editat fins al 1956 a Reus, a càrrec de l'Associació d'Estudis Reusencs.

L'estiu de 1950 emprengué la segona etapa de les obres del museu. Ho registrà així:

[1950] Agost: Començo la segona etapa de les obres del Museu.

Les obres consistiren en la instal·lació de la pintura i l'escultura romàniques i una selecció de les arts menors en la resta de sales del primer pis, les quals foren obertes al públic el 1952. Aquest fou un any important per a la cultura vigatana perquè també s'inauguraren les noves instal·lacions de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal, institució que recreà amb l'aplegament de nombrosos fons històrics.

Llegim en el seu registre:

[1952] 23 novembre: Inauguració Museu-Biblioteca-Arxiu i Patronat Estudis Ausonenses.

En l'acte d'inauguració, celebrat la tarda del diumenge 23 de novembre de 1952 a la Biblioteca Episcopal sota la presidència dels cinc bisbes que el matí d'aquell mateix dia havien participat en la consagració episcopal del Dr. Ramon Masnou, el Dr. Junyent pronuncià un discurs en què, entre altres coses, digué:

La Biblioteca Episcopal reneix amb tota la plenitud amb què antany fecundà la formació de genis tan extraordinaris com sant Antoni M. Claret, Jaume Balmes i Jacint Verdager. Per primera vegada queden sistematitzats i oberts a la investigació dels erudits els Arxiu Històrics, de tanta amplitud i copiós contingut, l'abast del qual, ensumat fins a l'hora present només com de passada, ha sigut més que suficient per fixar l'existència d'una vertadera escola històrica vigatana.

En el seu discurs, el bisbe Perelló parlà de la fundació de la biblioteca per part del bisbe Veyan, amb l'ajut del pare Gallissà, i del seu contingut, al qual s'afegien des d'aleshores els diversos arxiu instal·lats en les dependències annexes. I acabà amb aquests mots:

La present instal·lació és obra de l'ltre. Dr. Junyent i per això mereix la nostra felicitació i un càlid aplaudiment.

Sobre la creació del Patronat d'Estudis Osonencs, inaugurat també amb aquell acte acadèmic, el Dr. Miquel S. Salarich, que anys més tard presidí l'entitat, recordava en un article publicat arran de la mort del Dr. Junyent les activitats que havia impulsat des del seu retorn de Roma el 1941: la creació de l'Agrupació d'Artistes, un cicle de lliçons sobre història de Vic, l'aparició anual de la revista *Vich*, la celebració del centenari de la mort de Balmes, les tertúlies sabatines de la llibreria Sala i les esbartades que s'anomenaren Mont-rodonades per haver-se iniciat al castell de Mont-rodon. I sobre la creació del Patronat hi deixà escrit:

De tot allò plegat en sorgí un afany extraordinari de crear una entitat definitiva. I es presentaren propostes. Uns maldaven per constituir una secció d'Amics de la Ciutat, altres per fer aparèixer una publicació, literària i artística, que donés veu a les inquietuds tancades. El Dr. Junyent va escoltar (en sabia molt d'escoltar i, tot escoltant, ja componia) [va escoltar] aquelles suggerències i un dia es va pronunciar, resumint tots aquells projectes donant forma a un model d'agrupació o entitat d'acord amb les circumstàncies del moment, que

El Dr. Junyent, amb la seva mare, Vicenta Subirà († 1951), i els altres familiars, el dia de la presa de possessió de la canongia, el 1947.

titulà *Patronat d'Estudis Ausonencs*. Ell i el notari Honori Garcia redactaren uns Estatuts.⁴⁷

El Dr. Junyent, d'acord amb els membres de la Junta Directiva del Patronat, oferí la presidència al Sr. Pratdesaba, el reconegut astrònom que tenia ja 82 anys, i ell assumí la vicepresidència i la direcció de les seccions científiques en què s'organitzà l'entitat, a més de tenir cura de la revista *Ausa*, nascuda simultàniament, en la qual publicaria una seixantena d'estudis, i de la sèrie de monografies que l'entitat publicà des del 1957. El Patronat tingué de seguida la seva seu social al Temple Romà, però les reunions de la Junta es feien a la Biblioteca Episcopal, a l'entorn d'ell.

L'any anterior, el 1951, fou de dol per al Dr. Junyent per la mort de la seva mare, la senyora Vicenta Subirà Costa. Ho apuntà així:

[1951] 17 febrer: A les 11 i 1/2 matí mor santament la mare.

L'any 1953 rebé el nomenament de prelat domèstic de S. S. el papa Pius XII, expedit a Roma el 10 d'agost, al qual correspon el tractament de monsenyor.

47. M. S. SALARICH, «Monsenyor Eduard Junyent, creador del Patronat d'Estudis Ausonencs», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 397-401.

Ho apuntà així:

[1953 setembre] 11: El Sr. Bisbe m'entrega el nomenclament de P. D. [Prelat Domèstic].

El bisbe era encara, aquell any, el P. Joan Perelló, que morí el 1955 i fou succeït pel Dr. Ramon Masnou, bisbe auxiliar des del 1952, com hem vist, amb qui el Dr. Junyent mantenia una bona amistat per ser ambdós, fins al 1952, preveres de la diòcesi, canonges de la catedral i professors del Seminari i del col·legi de Sant Miquel.

Part dels seus coneixements sobre arqueologia cristiana els abocà l'any 1954 en el llibre titulat *La tumba de San Pedro y las catacumbas romanas*, integrat en la prestigiosa «Biblioteca de Autores Cristianos» de la Universitat Pontifícia de Salamanca. Hi redactà la part dedicada a «Los cementerios cristianos de Roma: orígenes, descripción, iconografía», mentre que E. Kirschbaum i J. Vives redactaren les altres parts.

El maig de 1956 rebé a Vic el seu antic deixeble Ottavio Flajani i amb ell, després de pujar a Montserrat i de visitar la ciutat de Barcelona, viatjà cap a Lleida, Saragossa, Madrid, Toledo, Còrdova, Sevilla, Granada, Múrcia, Alacant, València, Castelló i Tarragona.

El Dr. Junyent amb el cardenal Tisserant i l'abat Albareda a l'Arxiu Capitular de Vic el 1959.

El Dr. Junyent (a primera fila, el segon per l'esquerra) amb els altres professors del col·legi de Sant Miquel dels Sants, el 1950.

El setembre del mateix any 1956, amb Josep Ylla-Català, en nom del Patronat, acudí a Perpinyà, convocats per Manuel Serra i Moret.⁴⁸ Aquest polític socialista, exiliat a França, nascut a Vic, fill de Josep Serra i Campdelacreu, havia decidit vendre la seva casa vigatana i donar-ne l'import per a l'acabament de les obres de restauració del Temple Romà, especialment del seu frontó, donació que s'escripturà l'abril de 1957. Les obres foren inaugurades el 20 de setembre de 1959 amb parlaments d'Agustí Duran i Sampere, Ramon d'Abadal i Eduard Junyent, el qual en feu referència en l'article titulat «La restauració del Templo Romano», publicat el mateix any a la revista *Ausa*.

El 13 d'abril de l'any 1958 sortí en tren cap a Roma i des d'allà viatjà per Itàlia, acompanyat d'Ottavio Flajani i del seu nebot Mn. Josep Junyent, estudiant d'arqueologia a l'Institut Pontifici, en un recorregut que els dugué primer fins a Grottammare i altres poblacions de l'est de la península Italiana i després, altra vegada des de Roma, fins a Nàpols i les localitats de més interès arqueològic del sud. Tornà a Vic el 17 de maig.

L'any següent, en la seva qualitat de capellà de la comunitat de religioses vedrunes, acudí de nou a Roma quan la fundadora, Joaquina de Vedruna, fou canonitzada pel papa Joan XXIII el 12 d'abril de 1959; el mateix any publicà a la re-

48. M.-A. VELASCO MARTÍN, *Manuel Serra i Moret (Vic, 1884 - Perpinyà, 1963)*, Vic, 2009.

El Dr. Junyent amb el grup fundador del Patronat d'Estudis Ausonencs el 25 d'agost de 1951.

vista *Ausa* un article titulat «Joaquina de Vedruna de Mas (1783-1854)». Aquell mateix abril de 1959, el dia 24, tingué uns visitants molt il·lustres al Museu i a l'Arxiu i Biblioteca episcopal: el cardenal Eugène Tisserant, llavors degà del col·legi cardenalici, i l'abat Anselm M. Albareda, prefecte de la Biblioteca Vaticana.

Els seus estudis sobre l'arquitectura romànica, als quals dedicà els seus coneixements en trobar-se lluny dels monuments paleocristians de Roma, el portaren a recórrer les comarques catalanes, incloses les del vessant nord del Pirineu. Sovint visitava els monuments acompanyat dels seus alumnes o dels seus col·laboradors. Resultat dels seus estudis foren els dos volums de *Catalogne romane* (1960-1961), d'Editions Zodiaque de l'abadia francesa de La Pierre-qui-Vire, a Yonne, una obra excepcional que el donà a conèixer com el millor especialista en arquitectura romànica de Catalunya.

El 1957 havia ingressat, en qualitat de membre corresponent, a l'Acadèmia de Sant Jordi de Belles Arts de Barcelona i el 1958 a l'Institut d'Estudis Catalans. L'any 1963 ingressà a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, com a membre numerari, i dedicà el seu discurs de recepció al tema de «L'arquitectura religiosa en la Catalunya carolíngia», en el qual presentà una síntesi dels seus estudis sobre l'arquitectura anterior al romànic. Però abans d'abordar el tema, en uns mots previs, començà així:

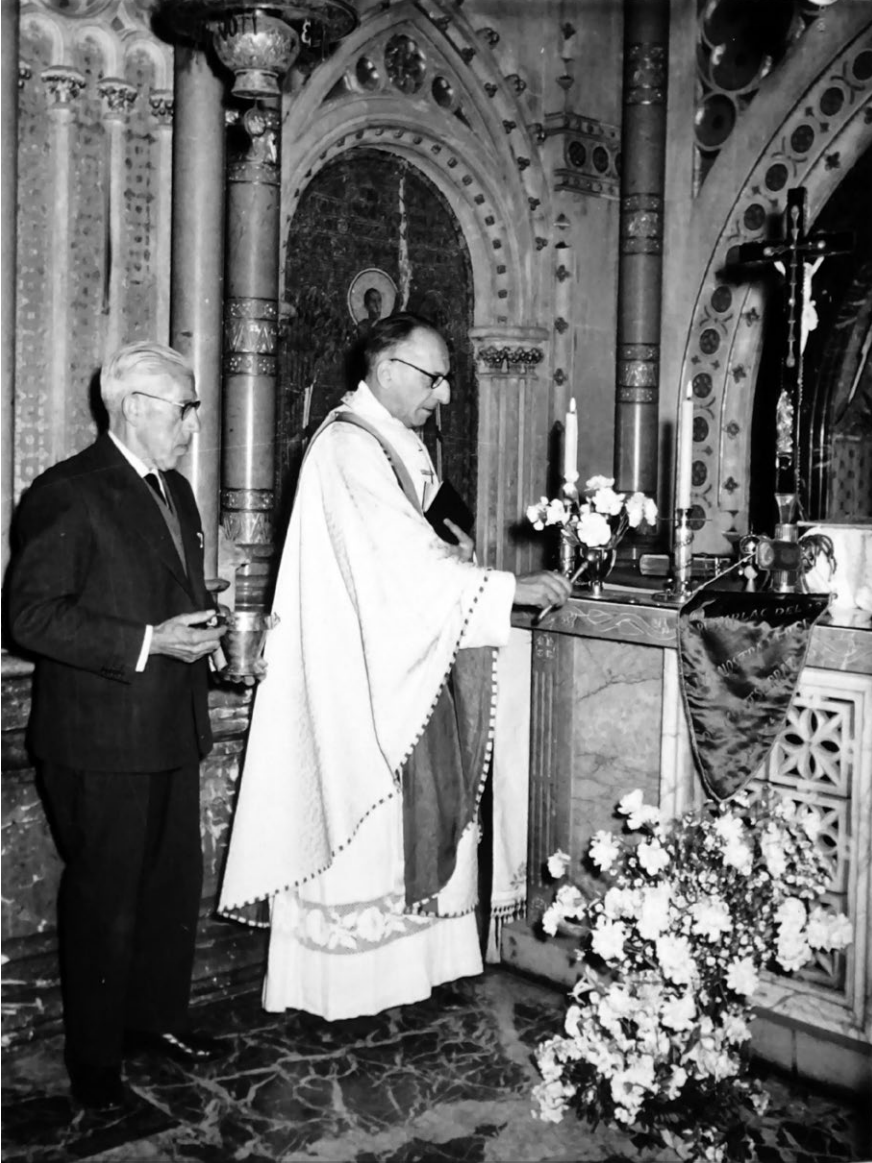
M'és escaient reconèixer que no estimo pas que fossin les meves possibilitats personals d'aportació les que decidiren a aquesta docta corporació a adme-

El Dr. Junyent davant l'església de Sant Pere de Savassona acompanyat de l'arquitecte Camil Pallàs i dos monjos de La Pierre-qui-Vire vers 1959.

tre'm com a membre corresponent, com tampoc les que l'hagin moguda a vincular-m'hi d'una manera més estricta trencant els motllos seculars que fins ara regien la seva organització. En aquesta primera obertura que fa l'Acadèmia enfora de la ciutat de Barcelona designant-me com a membre numerari, hi percebo abans que tot el reconeixement i aprecí envers les valors culturals de la ciutat de Vic, que tan ben representades han estat en l'història de l'Acadèmia, les quals hauran valgut a favor meu per tal que, en el moment actual, hi perduressin en continuïtat.⁴⁹

49. E. JUNYENT, *Estudis d'història i art*, p. 21.

El Dr. Junyent celebrant la missa en el cambril del monestir de Montserrat el 1964.

La resposta al seu discurs d'ingrés anà a càrrec de Ramon d'Abadal i de Vinyals, el qual, entre els elogis que feu del nou acadèmic numerari, digué:

El Dr. Junyent i jo podríem, en certa manera, ésser tinguts com uns germans espirituals, eixits com fórem del mateix fogar erudit, aquell fogar penjat al se-

Parlament del Dr. Junyent en l'acte d'inauguració del Museu el 1967.

gon pis del Palau Episcopal vigatà, entre unes parets folrades pels llibres d'una esplèndida biblioteca secular i uns balcons oberts a la filigrana dels claustres per una banda, mentre que per l'altra deixen estendre la vista sobre les amples campades de la Plana.⁵⁰

El mateix any 1963 publicà un important estudi sobre la biblioteca de la canònica de Vic durant els segles x i xi en una revista alemanya i l'any següent fou nomenat membre corresponent de l'Institut Arqueològic de Berlín i de la Spanish Society de la Universitat de Harvard. Per aquests mateixos anys acudí a congressos reunits a Itàlia i França i tingué una participació rellevant, en qualitat de vocal del comitè executiu, en el VIII Congrés Internacional d'Arqueologia Cristiana, celebrat a Barcelona l'octubre de 1969.

En qualitat de comissari local de Vic per a les excavacions arqueològiques, nomenat el 15 de desembre de 1945 per la Comissaria General de Excavaciones Arqueológicas, dirigí diverses campanyes d'excavacions en alguns jaciments de la comarca d'Osona, com ara el de la Pedra del Sacrifici de Savassona, el de

50. R. D'ABADAL, «Discurs de contestació», dins E. JUNYENT, *L'arquitectura religiosa en la Catalunya carolíngia*, Barcelona, 1963, p. 47.

El Dr. Junyent a la catedral durant una de les lliçons del curset titulat «Conoce tu ciudad», l'any 1967.

la necròpolis romana de Vic i el del poblat ibèric del Castellet de Folgueroles. Alguns dels informes sobre els resultats de les campanyes, com ara els corresponents a Savassona, foren publicats en el *Noticiario Arqueológico Hispánico* (1963).

Mentrestant anaven avançant les obres del segon pis del Museu Episcopal, destinat a contenir les arts menors, i les del tercer pis, habilitat per a biblioteca i arxiu de la institució i per a habitatge del director. També calgué condicionar el claustre del museu per tal d'exposar-hi la secció lapidària. A manca de recursos econòmics per part del Bisbat, s'emprengué una campanya popular de recollida de diners, gràcies als quals, i a les subvencions d'organismes públics de Barcelona i de Madrid, el Dr. Junyent pogué tenir llestes les instal·lacions en ocasió del 75è aniversari de la inauguració del museu.⁵¹ Les noves instal·lacions foren inaugurades solemnement el 2 de juliol de 1967. En l'article titulat «Un siglo del Museo Episcopal de Vich», publicat el mateix any a la revista *Ausa*, es referí a les diverses etapes de condicionament de l'edifici per a museu,

51. M. S. GROS, «El Dr. Eduard Junyent i el Museu Episcopal», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 387-390.

El Dr. Junyent al monestir de Cuixà, amb els medievalistes Miquel Coll i Alentorn, Joan Ainaud i Anscari M. Mundó, l'any 1971.

en els baixos del qual funcionà des del 1959, per iniciativa de l'Agrupació d'Artistes, l'Escola Municipal de Dibuix.

Es dedicà tot seguit al muntatge del Museu Balmes, habilitat a les habitacions de la Casa Bojons, a la plaça de Don Miquel de Clariana, on havia mort el filòsof. S'inaugurà el 9 de juliol de 1968. L'esmentada Casa Bojons era, des del 1958, la seu de la Casa Municipal de Cultura, dirigida llavors pel Dr. Junyent sota la supervisió d'un Patronat. S'hi allotjaven la Biblioteca Popular Jaume Balmes, l'Escola Municipal de Música, la Delegació de l'Institut Francès i el Museu Balmes, que compartien l'espai amb les sales de la planta noble i altres sales per a conferències i exposicions.

Com a arxiver municipal, elaborà la monografia *Jurisdiccions i privilegis de la ciutat de Vich*, editada el 1969, en la qual, a més de publicar-hi els registres dels 832 privilegis obtinguts per la ciutat des del segle IX fins al XX, donà les llistes dels veguers, sotsveguers, batlles, consellers i alcaldes. Els seus coneixements sobre la història de Vic els abocà en un curset de quinze lliçons, obert a tots els interessats, organitzat del febrer al maig de 1967 per la Caixa d'Estalvis

Comarcal de Manlleu, sotscentral de Vic, amb el patrocini de l'Ajuntament de la ciutat i amb el títol de «Conoce tu Ciudad en su historia, en sus monumentos y en sus hombres».

L'any 1969 se li atorgà la creu d'Alfons el Savi i la medalla d'argent de la Província de Barcelona. I el 1971 prengué possessió del càrrec de degà del capítol catedralici, però conservant el de canonge arxiver.

Aquell any 1971 participà activament en els actes, els cursos i les exposicions programats amb motiu del mil·lenari del naixement d'Oliba, futur abat de Cuixà i de Ripoll i bisbe de Vic. Publicà sobre el personatge una sèrie de 25 articles al full dominical de la diòcesi, aplegats en un llibre titulat *Commemoració mil·lenària del naixement de l'abat-bisbe Oliba. Esbós biogràfic*, editat per l'Abadia de Montserrat (1971). Dissertà a Cuixà sobre la seva figura en una conferència que fou publicada l'any següent en *Les cahiers de Saint-Michel de Cuxa* amb el títol «La figure de l'abbé Oliba: esquisse biographique» (1972).

El 1972 pogué rescatar l'Arxiu del Capbreu de la catedral, reclus en una estança del cos de beneficiats fins a la seva supressió, i incorporar el seu ric contingut en el conjunt dels arxius històrics del bisbat.⁵²

El mateix any 1972 recordà el centenari del naixement de Mn. Josep Gudiol en un article que publicà a la revista *Ausa*, en el qual donà a conèixer el 1974 el descobriment de la façana romànica de l'església de Sant Sadurn de Vic. Redactà tot seguit una breu *Guia del Museu Episcopal de Vic*, editada per la Diputació de Barcelona el 1975, any en què l'editorial Rafael Dalmau li publicà, en un dels seus episodis de la història, el seu estudi sobre *La Pau i Treva*.

La seva salut començà a decaure a causa d'un emfisema pulmonar irreversible, que el desembre de l'any 1974 li provocà un primer tropell cerebral que requerí la seva hospitalització i la Setmana Santa de 1976 algunes complicacions cardíaques. Les dificultats respiratòries el privaren de poder pujar les escales de la Biblioteca Episcopal i el feren recloure en el seu pis del Museu Episcopal, bé que amb alguna sortida esporàdica.

L'any 1976 Curial Edicions Catalanes edità el llibre *La ciutat de Vic i la seva història*, format per 558 pàgines ben il·lustrades, una obra de maduresa que oferí a la ciutat com a llegat de tota una vida de recerca en els seus arxius. I l'any següent l'Associació de Bibliòfils de Barcelona edità el *Ceremonial de Consellers de la Ciutat de Vich: manuscrit inèdit del segle xv d'Antoni Vila*, prologat i transcrit pel Dr. Junyent com a arxiver municipal.

Emprengué encara, amb motiu de l'edició en català, per part de l'Abadia de Montserrat, dels dos volums de la *Catalunya romànica*, l'un subtítulat *L'arquitectura del segle xi* (1975) i l'altre *L'arquitectura del segle xii* (1976), un tercer vo-

52. A. PLADEVALL, «El Dr. Eduard Junyent, arxiver de la ciutat i de la diòcesi», *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 391-396.

El Dr. Junyent amb els pintors del jurat del concurs de pintura ràpida del Mercat del Ram de 1971.

lum sobre *L'arquitectura religiosa a Catalunya abans del romànic* (1983), editat en format més petit. En aquest llibre pòstum, acabat i prologat pel monjo Josep de C. Laplana, que hi explicà les circumstàncies en què fou escrit pel seu autor, ja malalt, tractà el tema amb la maduresa de tota una vida d'estudi de la història i d'observació dels monuments.

L'any 1977 fou designat membre corresponent de la Pontifícia Comissió d'Arqueologia de Roma. El 1978 rebé la Medalla d'Or dels Amics dels Museus de Barcelona i fou investit doctor *honoris causa* per la Facultat de Teologia de Barcelona, però la seva salut deteriorada no li permeté d'assistir a l'acte acadèmic d'investidura, en el qual es llegí el seu discurs de presa de possessió sobre «L'arquitectura religiosa catalana del segle x».

Durant els anys 1977 i 1978 dirigí encara la remodelació de les noves sales d'escultura del Museu Episcopal, que presentà al públic per mitjà de les pàgines de la revista *Vich* de 1978, i emprengué l'elaboració del catàleg de la seva secció romànica. Aquest darrer treball restà interromput per la seva defunció, esdevinguda la vesprada del 20 de novembre de 1978.

El bisbe Ramon Masnou, en l'homília de la missa exequial celebrada a la catedral el 22 de novembre, destacà «la seva talla excepcional» i el definí amb els mots següents:

El Dr. Junyent, il·lustre prohoms de la cultura, era a la vegada —i ho posava davant de tot— sacerdot de Jesucrist. Home de Déu, de fe ferma, culta i viscuda; senzill i humil com ho solen ser els savis que ho són de debò; hereu d'aquelles virtuts de clergues venerables i insignes de casa nostra, d'un passat no gaire llunyà que ell havia conegut i admirat; sempre de tarannà alegre i jovial, avesat al jou d'un treball continuat i pacient que, dies feiners i festes, el portava de casa al cor de la catedral, i de la catedral als arxius i a la taula de treball, on s'anaven fonent les hores de la jornada.

El text sencer de l'homilia fou publicat pel Patronat d'Estudis Osonencs en el número extraordinari de la revista *Ausa* que dedicà a glossar la personalitat i l'obra del seu fundador.⁵³ Hi col·laboraren Josep Gudiol i Ricart, Josep Junyent, Miquel S. Gros, Antoni Pladevall, Miquel S. Salarich, Eduard Ripoll, Miquel Coll i Alentorn, Joan Ainaud, Martí de Riquer, Ramon Pou, Mercè Miró i Joan Anglada. El número es clogué amb una extensa i detallada notícia biobibliogràfica preparada per la seva fidel auxiliar Ignàsia Font i Escalé, arxivera municipal i episcopal. També glossaren la seva biografia altres revistes, com ara *Serra d'Or* i la *Revista Catalana de Teologia*.

En reconeixement a la gran tasca duta a terme a favor de la ciutat i de la seva història, l'Ajuntament vigatà li havia imposat, el 12 de juliol de 1976, la primera Medalla d'Or de la Ciutat. Després del seu traspàs, es donà el seu nom a un important carrer de la ciutat i l'any 1981 es col·locà el seu retrat a la Galeria de Vigatans Il·lustres durant l'acte acadèmic de la festa anual del Patronat d'Estudis Osonencs, en el qual Josep Gudiol i Ricart glossà la seva figura.⁵⁴

El Patronat emprengué, gràcies als guanys pels drets d'autor llegats pel Dr. Junyent, la publicació de les transcripcions dels 651 documents més antics de la catedral que havia preparat als anys quaranta i que havien restat inèdites, com ja hem vist. Es publicaren en forma de fascicles, relligables en un volum de 810 pàgines, sota el títol de *Diplomatari de la catedral de Vic: segles IX-X* (1980-1996). Es completaren amb uns apèndixs, un índex alfabètic de noms i 126 làmines.

L'any 1992 l'Institut d'Estudis Catalans publicà, per fi, el *Diplomatari i escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba*, constituït per un volum de 470 pàgines, de l'edició del qual havia tingut cura el professor Anscari M. Mundó, que en la introducció deixà explicada la llarga gestació de l'obra des que el Dr. Junyent l'havia emprès vers el 1946.

La profunda empremta de les seves múltiples activitats perdura en la seva gran obra arxivística i museística, en la cripta de la catedral i en el Patronat

53. *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979), p. 365-460.

54. M. S. SALARICH; M. S. YLLA-CATALÀ, *Vigatans Il·lustres*, p. 247-255.

El Dr. Junyent en la seva taula de treball de la Biblioteca Episcopal vers 1973.

d'Estudis Osonencs. Tot amb tot, allò que resulta més perdurable és la seva obra escrita, consultada amb profit pels especialistes i, en general, pels estudiosos de la nostra història. No foren pas en va les moltes hores d'investigació que comportaren l'elaboració de tants llibres i de tants articles, molts d'ells dedicats a l'estudi de la història i de l'art de la ciutat i del bisbat de Vic, basats especialment en la documentació conservada en els rics arxius de la catedral i de la ciutat i en les peces exposades en el Museu Episcopal.